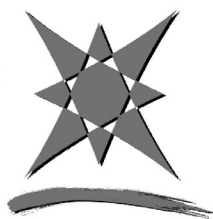

KÖZGAZDÁSZ FÓRUM

Romániai Magyar Közgazdász Társaság
Asociația Economiştilor Maghiari din România
Gesellschaft Ungarischer Ökonomen aus Rumänien
Hungarian Economist's Society of Romania

Tartalomjegyzék

SZÉKELY IMRE

Románia az euró felé vezető úton 3

CSERGŐ HAJNAL

A monetáris politika hatása a romániai makrogazdasági mutatók alakulására 15

PÉTER TÜNDE

Az euróövezet eddigi működésének értékelése 24

CSOMAFÁY FERENC

Kompetensen a tudás birodalmában 36

GERÉB LÁSZLÓ

Felnőttképzés Székelyudvarhelyen 45

PÁSZTOR CSABA

Újdonságok a gazdasági és pénzügyi jogszabályozásban XLVII. rész 48

RMKT-hírek 50

A lap tartalmának román és angol nyelvű kivonata és tartalomjegyzéke 52

Románia az euró felé vezető úton

SZÉKELY IMRE

A csatlakozási tárgyalások elkezdése óta (2000) hét év telt el. A Román Nemzeti Bank (RNB) által valószínűnek tartott euróbevezetés időpontjáig még ugyancsak hét évnek kell elteltnie. Ilyen tekintetben Románia felúton tart az egységes európai pénz bevezetésének folyamatában. Az elmúlt hét év – amint az alábbi sorok is bemutatják – jelentős gazdasági fejlődés jegyében telt el, olyan körülmények között, amikor a nominális konvergencia-mutatók folyamatosan javultak. Az elkövetkező hét évben, a reálgazdasági felzárkózás érdekében, ugyancsak gyors gazdasági növekedésre van szükség, ellenben ennek a növekedésnek úgy kell megvalósulnia, hogy közben egyes nominális konvergencia-mutatók szinten maradjanak (az államháztartási szféra mutatói), mások pedig tovább javuljanak (elsősorban az inflációs mutató).

Annak ellenére, hogy a nominális kritériumokat tekintve Románia valószínűleg akár egy pár éven belül is bevezethetné az eurót, ez a jelentős reálgazdasági különbségek miatt nem segítené a feszültségmentes, gyors gazdasági felzárkózást. Ilyen tekintetben megalapozottabb és realisabb az RNB által valószínűsített 2014-es romániai euróbevezetés.

1. Az integráció formái és Románia helyzete

Románia és az Európai Unió¹ között már a 60-as évek végén hivatalos kapcsolat jött létre azáltal, hogy a két fél tárgyalásokat kezdett különböző romániai élelmiszertermékek és ipari cikkek vámainak csökkentése érdekében. Az élelmiszertermékekre vonatkozó egyezmény 1974-ben, az ipari cikkekre vonatkozó pedig 1980-ban jött létre.

A gazdasági és politikai rendszerváltást követően 1995-ben Románia elsőként tette le az Európai Uniónál csatlakozási kérelmét. 1998-tól megjelennek a Bizottság által kiadott első éves országjelentések. 2000-től elindulnak a csatlakozási tárgyalások is, amelyeket 2004 decemberében zárnak le a felek. 2005 tavaszán került sor a csatlakozási szerződés aláírására, és a csatlakozás 2007 első napján bekövetkezett.

Az év elején megtörtént hivatalos csatlakozással az integrációs folyamat korántsem

¹ A hivatalos kapcsolat az Európai Gazdasági Közösséggel valósult meg, amelynek a jogutódja az 1993-ban létrejött Európai Unió.

tekinthető lezártnak. Ez csupán egy újabb lépcsője annak a hosszú folyamatnak, amely évekként elkezdték. Ennek érdekében, hogy meg tudjuk határozni, hol is tart Románia az integrációs folyamatban, tekintsük át az integráció lépcsőit.

Balassa Béla (1961) szerint több integrációs formát is meg lehet különböztetni, amelyek a következők:

- szabadkereskedelmi övezet – a partnerországok között megszüntetik a vámokat és a mennyiségi korlátozásokat, az egyeségben részt nem vevő államokkal szemben minden partnerország saját vám- és kereskedelempolitikát folytat;

- vámunió – a vámok és mennyiségi korlátozások megszüntetése mellett a partnerországok közös kereskedelempolitikát alakítanak ki más államokkal szemben;

- közös piac – a javak és szolgáltatások szabad áramlásán kívül megvalósul a termelési tényezők szabad áramlása is (munkaerőpiac és tőkepiac liberalizálása);

- egységes belső piac – esetén megszüntetnek a termékek és termelési tényezők áramlását gátló technikai, gazdaságpolitikai (elsősorban adózási) vagy más formalitások, szabványok miatt fennálló korlátozások, torzítások is;

- gazdasági unió – létrejön a gazdaságpolitikák integrációja is, beleértve a monetáris politika integrációját is;

- politikai unió – a legfontosabb politikai döntések, a törvényhozás (parlament) és végrehajtás (kormányzás) közösségi szinten való működése.

Az EU-15² szintjén vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az integráció szintje elérte az egységes belső piacot, sőt jelentős mértékben (12 tagállam szintjén) a gazdasági uniót is. A politikai unió létrejötté jelenleg is tartó folyamat. Tehát amikor az EU-15-höz (illetve ma már 26 tagállamhoz) történő integrációt vizsgáljuk, akkor azt kell megállapítanunk, hogy Románia hol tart a gazdasági unióba való integrációs folyamatban.

A 2007. január 1-jén lezajlott csatlakozással Románia és az Európai Unió között teljesen megszűntek a javakra és szolgáltatásokra kivetett vámok, illetve Románia is ugyanazt a kereskedelempolitikát folytatja az Európai Unión kívüli országokkal szemben, mint maga az Európai Unió. Románia és az EU között az integráció elérte a vámuniós szintet. Emellett számos más intézkedést is azonosíthatunk (akár az elmúlt egy évből), amelyek arra hivatottak, hogy az egységes belső piac létrejöttét megvalósítsák. Románia azonban a csatlakozás ellenére még nem része az egységes belső piacnak. A termelési tényezők szabad áramlását átmeneti jellegű korlátozások akadályozzák. A munkaerő áramlását csak bizonyos tagállamok esetében tekinthetjük liberalizáltnak, más államokkal szemben idő-

² A keleti bővítés beindítása előtt az Európai Uniót alkotó 15 tagállam, amely nem tartalmazza a 2004-ben és 2007-ben csatlakozott államokat.

leges korlátozások állnak fenn. Hasonló módon földpiaca sem teljesen liberalizált, csak bizonyos feltételeknek eleget tevő jogi és magánszemélyek vásárolhatnak földet korlátozott céllal. Ezek a korlátozások várhatóan maximum hét éven belül, legkésőbb 2014-re fognak fokozatosan megszűnni.

2. A nominális konvergenciakritériumok és Románia helyzete

A gazdasági unióba való integrációnak nemcsak az egységes belső piacba való integráció a feltétele. Emellett az adott tagállamoknak a csatlakozási szerződésben vállalt más kötelezettségeiknek is eleget kell tenniük. Ezek a nominális konvergencia teljesülésére vonatkoznak.

A maastrichti szerződés 109j cikkelye szerint az Európai Központi Bank (az Európai Monetáris Intézet jogutódja) és a Bizottság jelentéseket készít a Tanács számára, amelyben időszakosan értékeli egy adott tagállam előrelépéseit a gazdasági és monetáris unióba, illetve a konvergenciafolyamat fenntarthatóságát. Ezeket az úgynevezett nominális konvergenciakritériumok alapján állapítja meg, melyek a következők:

- magas fokú árstabilitás elérése. Az összehasonlítás alapját a három legalacsonyabb inflációval rendelkező állam átlaga képezi;
- a kormányzati szektor fenntartható pénzügyi helyzete, amely szerint az adott állam nincs túlzott deficiteljárás alatt³;
- az adott ország pénznemének árfolyama legalább két évig részt vesz az ERM-2-ben anélkül, hogy az árfolyamsáv közepének egyoldalú leértékelésére kerülne sor;
- a hosszú távú nominális kamatlábak konvergenciája.

A fenti kritériumok alapján a Bizottság javaslata alapján a Tanács dönti el, hogy egy adott ország teljesíti-e a fenti kritériumokat az euró bevezetésének érdekében. A maastrichti szerződésben a fent bemutatott kritériumok általánosan vannak megfogalmazva. Ezeknek a kritériumoknak a számszerű értelmezését és részletezését a mellékelt Egyezmény tartalmazza.

A Romániára vonatkozó további elemzést két részre bontjuk, előbb azokat a kritériumokat vizsgáljuk, amelyek teljesítéséért elsősorban a kormány a felelős, majd azokkal a kritériumokkal folytatjuk, amelyekért a monetáris politikát megtestesítő RNB a fő felelős. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy ezen felosztás nem azt jelenti, hogy az adott kritérium teljesítéséért csupán az egyik vagy másik intézmény lenne felelős, hanem a felosztás azt az intézményt azonosítja, amely elsősorban hatni tud az adott feltétel teljesülésére (de nem

³ A maastrichti szerződés 104c cikkelyének értelmében a túlzott deficiteljárás megkezdése a Tanács hatáskörébe tartozik.

egyedül). Ugyanakkor azt is fontosnak tartjuk pontosítani, hogy ezeknek az intézményeknek a gazdaságpolitikai döntései kihatnak egymásra.

2.1. Az államháztartási pozíció elemzése

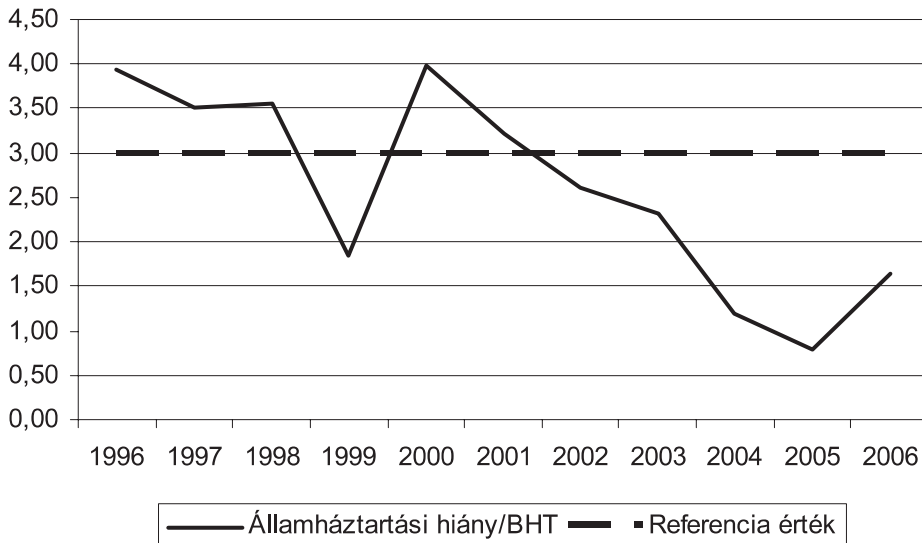
A fentiek értelmében elsősorban a kormány hatáskörébe tartozik a kormányzati szektor pénzügyi helyzetének fenntarthatósága. A maastrichti szerződés 5-ös számú egyezménye meghatározza a költségvetési hiányra és az államadóságra vonatkozó referenciaértékeket:

- az államháztartás hiánya nem haladhatja meg a bruttó hazai termék 3%-át; ennek számításakor figyelembe kell venni nemcsak a központi kormányzat költségvetését, hanem a helyi önkormányzatok költségvetései mellett a társadalombiztosítási alapokat és a külön alapokat is;

- a folyó árakon számolt államadósság nem haladhatja meg a bruttó hazai termék 60%-át.

A fent említett egyezmény második cikkelye pontosítja, hogy a költségvetési hiány és államadósság számításakor az 1995-ös Európai Számlarendszert (European System of Accounts – ESA95) kell használni.

A fenti metodológia alapján számolt, Romániára vonatkozó költségvetési hiányokat az 1. sz. ábra tartalmazza:

Forrás: Román Nemzeti Bank: Éves jelentés 2000–2005 és Havi jelentés 2007/1.

1. sz. ábra. Az államháztartás hiánya a bruttó hazai termékhez viszonyítva és a maastrichti konvergenciakritérium

A fenti ábra adatai alapján megállapíthatjuk, hogy Romániában 2000 után elindult az államháztartási hiány csökkenése. 2002-től Románia folyamatosan eleget tesz ennek a kritériumnak, a 2006-os év lévén az ötödik egymás utáni év, amelyben az államháztartás hiánya a referenciaérték alatt van.

Az államháztartási hiányt befolyásoló tényezőket két csoportba sorolhatjuk. Az egyik csoportba tartoznak a külső, exogén tényezők, amelyek alakulására a költségvetési politika nincs közvetlen (csupán részben közvetett) hatása. Ebbe a kategóriába soroljuk a reálkamatláb, az árfolyam alakulását, a reálgazdasági növekedést.

A reálkamatláb csökkenése ceteris paribus csökkenti a költségvetési hiányt, a kamatkidások csökkenése miatt. A hazai pénznem felértékelődése ugyancsak pozitív irányba befolyásolja a költségvetési egyenleget. A valutában fennálló államadósság lejben kifejezett értékének csökkenése következik be, ami azonos kamatláb és adósságállomány mellett is, lejben számolva, kevesebb kamatkidással jár. A reálgazdasági növekedés az adóalap reálnövekedése miatt növeli az államháztartás bevételeit, ami ugyancsak pozitív irányba befolyásolja az egyenleget.

A hazai államháztartási hiány csökkenésében egyaránt szerepet játszottak exogén és endogén tényezők.

Az exogén tényezők esetében kiemelendő a kamatkidások csökkenése. 2000-ben a kamatkidások a BHT 4,9%-át érték el. A kamatláb fokozatos csökkenése miatt a kamatkidások súlya jelentősen csökkent az elkövetkező években. 2005-ben már a BHT csupán 1%-át tették ki a kamatkidások. E jelentős csökkenésben szerepe volt a 2004 novemberében megindult lejerősödésnek is, valamint az államadósság BHT-hez viszonyított arányának a csökkenése is.

Az 1. sz. táblázat a kamatkidások súlyának csökkenését szemlélteti:

1. sz. táblázat. Kamatkidás a bruttó hazai termékhez viszonyítva 2000 és 2005 között

Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kamatkiadás/BHT – %	4,9	4,1	3	2,1	1,3	1,0

Forrás: Román Nemzeti Bank: Éves jelentés 2000 -2005

A költségvetési hiány csökkenésében az exogén tényezők mellett az endogén tényezőknek is szerepük volt. A vizsgált periódus alatt a kormányzat kiadásait a bevételeinek függvényében alakította. 2002-ben például az államháztartás hiánya a referenciaérték alatt helyezkedett el annak ellenére, hogy a realizált bevételek jelentősen elmaradtak a ter-

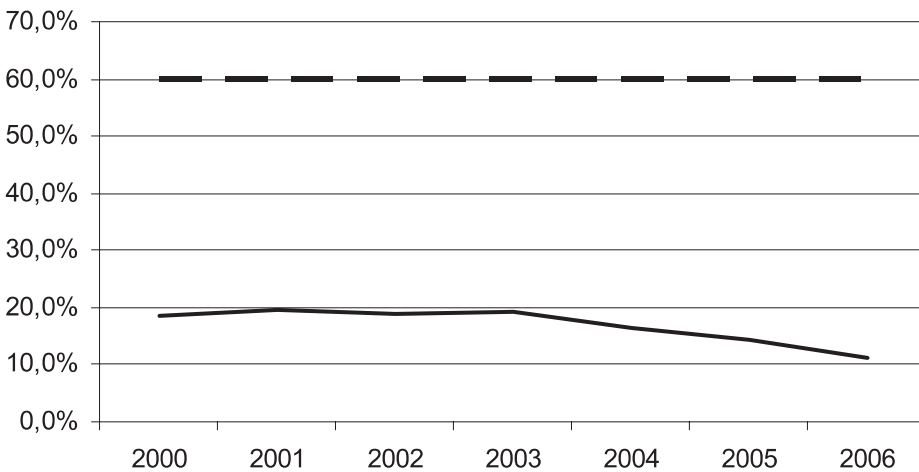
vezett bevételektől, mivel a tényleges infláció csupán 17,8% volt a 22%-os előrejelzéssel szemben. A tervezett államháztartási bevételek a BHT 31,8%-át kellett volna elérjék, de csupán 29,7%-ot értek el. A költségvetési hiány kordában tartása érdekében a kiadásokat ennek megfelelően a kormányzat BHT-arányosan 32,2%-os szintre csökkentette.

A költségvetési hiányhoz hasonlóan az államadóságra vonatkozó mutatók is kedvezőek a nominális konvergenciafolyamat szempontjából.

A 2. sz. ábra az államadosság BHT-hez viszonyított arányát mutatja a 60%-os referenciaértékhez képest.

A bemutatott adatok alapján megállapítható, hogy a hazai BHT-arányos államadosság messze elmarad a referenciaértéktől, csupán 10–20% között ingadozik. A kedvező mutató szoros összefüggésben van a kedvező államháztartási pozícióval. Egy relatív egyensúlyban levő költségvetés minimális hiteligénnyel lép fel a belföldi és külföldi pénzügyi piacokon.

Romániára vonatkozóan a fenti arány csökkenése nem az adósságállomány csökkenése miatt következett be, hanem a BHT-termék gyorsabb ütemű növekedése miatt. Az elmúlt hét évben az állam adósságállománya másfélszeresére nőtt, míg a BHT több mint duplájára (40 milliárd euróról 97 milliárd euróra).

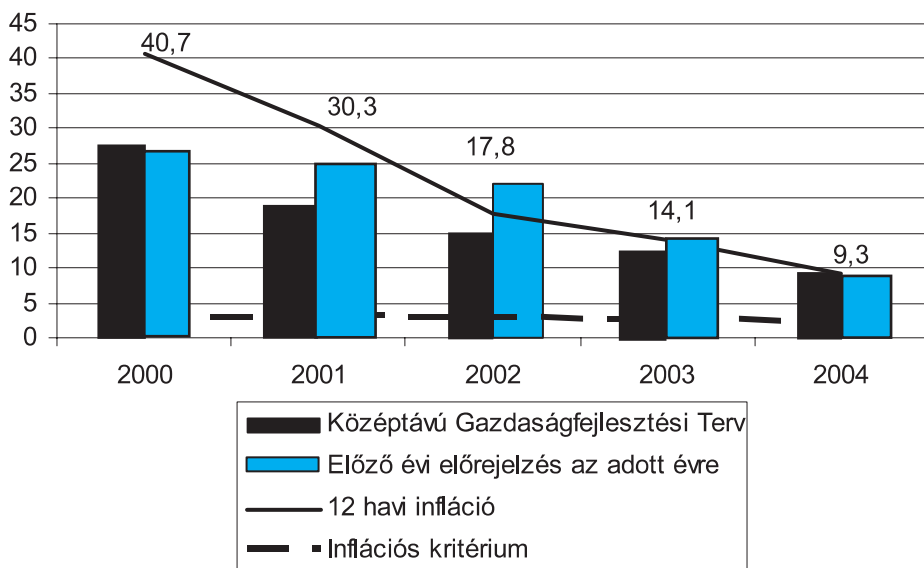
Forrás: Román Nemzeti Bank: Éves jelentés 2000–2005 és Havi jelentés 2007/1.

2. sz. ábra. Az államadosság/BHT arány és a maastrichti konvergenciakritérium

2.2. A pénzügyi szférához tartozó mutatók elemzése

A kilencvenes évek hiperinflációs éveit követően a RNB gazdaságpolitikai hitelessége elvászott. A hazai reformok határozottabb újraindulása után, 2000-ben a RNB is meghirdette azon

szándékát, hogy az inflációt csökkentse, 2004-re a 12 havi mutatót egyszámjegyűvé tegye. A 2000 márciusában elfogadott és az Európai Uniónak is bemutatott Középtávú Gazdaságfejlesztési Terv lebontva tartalmazta az éves mutatókat a 2000 és 2004 közötti időszakra. Ennek megfelelően 2000-ben már 27%-ra kellett volna csökkenjen az infláció. A 2000-es 12 havi infláció 40,7% volt, jelentősen meghaladva az előirányzott szintet. 2001-ben hasonló, jelentős különbség észlelhető a Középtávú Gazdaságfejlesztési Terv által előrejelzett 18% és a realizált 30,3% között. A különbség akkor is jelentős, ha a realizált inflációt a 2000 év végi előrejelzéshez hasonlítjuk (25%-hoz).

Forrás: Román Nemzeti Bank: Éves jelentés 2002–2005

3. sz. ábra. A romániai 12 havi infláció és a maastrichti konvergenciakritérium

A 2000-es tervezet túllépése elsősorban a hozzáadott értékadó egységesítése miatt következett be, amely szerint az élelmiszertermékek jelentős részénél a kedvezményes 5%-os adókulcs 19%-ra növekedett. 2000-ben, akárcsak napjainkban, az átlagos fogyasztói kosárban jelentős súllyal szerepelnek az élelmiszertermékek.

A 2001-es inflációs előrejelzés elsősorban a központilag szabályozott árak a tervezettnél gyorsabb ütemű növekedése miatt következett be. A vasúti szállítás ára, a gáz ára 2001-ben megduplázódott. Kiemelkedően magas áremelkedésekre került sor a hőenergia (57%) és a villamos energia (36%) esetében is.

Mindezek ellenére, amint azt a 3 sz. ábra is szemlélteti, a 2000-es és a 2001-es 12 havi infláció kisebb volt az előző évben mért szintnél. Annak ellenére, hogy lassúbb ütemű volt a tervezettnél, mégis sikerült egy dezinflációs folyamatot elindítani. Ebben jelentős szerepet játszott az államháztartási költsékezési fegyelem, az államháztartási hiány csökkenése.

Annak ellenére, hogy az előrejelzett értékeket meghaladta a tényleges infláció, a RNB hitelessége nem romlott, hisz a meghatározott értékek nem expliciten vállalt célértékek voltak, hanem csupán előrejelzettek, amely körül a tényleges érték eltérhetett. A RNB kommunikációja az elért eredményekre helyezte a hangsúlyt, és az elért dezinflációt próbálta felhasználni annak érdekében, hogy az inflációs várakozásokat mérsékelje. A 2002-es eredmény elérésére önmagában ez még nem volt elég. 2002-ben a költségvetési politika továbbra is támogatta a dezinflációs folyamatot a közalkalmazottaknak nyújtott mérsékelt bérpolitikával és az államháztartási hiány további csökkentésével. A kormányzat ezen magatartása nemcsak 2003-ban, hanem a 2004-es választási évben is megmaradt, aminek eredményeképpen sikerült a 2004. év végére a 12 havi inflációt egyszámjegyű szintre csökkenteni. A romániai dezinflációs folyamatot elősegítette a lej reálfelértékelődése, valamint a gazdasági szerkezetváltás előrehaladása is.

A korábbi évek eredményei alapján, valamint előrejelző képességének a javulására alapozva (a 2003-as és 2004-es előrejelzések alapvetően teljesültek) 2005 augusztusától a RNB egy új monetáris politikai rezsimet ültetett gyakorlatba: az inflációs célkövetést. Ennek az új rendszernek az alapját az expliciten vállalt inflációs célok és a nyitottabb kommunikáció képezték. Az előző évek alatt fokozatosan újra felépített hitelesség az inflációs várakozásokat pozitív irányba befolyásolták, javítva ezáltal a monetáris politika hatékonyságát. A 2. sz. táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy az elmúlt 2 év inflációs céljai alapvetően teljesültek, a 2007-es évre is hasonló eredmény várható. A 2005 után is folytatódó dezinflációt tovább támogatta a restriktív költségvetési politika, valamint a lej (nemcsak reál-) nominális felértékelődése is.

2. sz. táblázat. Inflációs célok és teljesülésük 2005 óta

Év	2005	2006	2007
Inflációs cél (december/december) – %	6,5–8,5	4–6	3–5
Realizált infláció (december/december) – %	8,6	4,87	3,66*
Maastrichti konvergenciakritérium	2,4	2,8	

Forrás: Országos Statisztikai Hivatal

** a 2007-es adat 2007 március/2006 márciusra vonatkozik*

Mindezen eredmények ellenére a hazai infláció még mindig meghaladja a maastrichti kritérium alapján meghatározott szintet.

Az inflációval szoros összefüggésben vizsgálható a kamatláb-kritérium. A hosszú távú nominális kamatlábakat a 10 éves államkötvények hozamán keresztül kell vizsgálni. Hosszú ideig Romániában ilyen típusú állampapír nem is létezett. A kedvező államháztartási pozíció az állam hiteligényét jelentősen csökkentette, ebből kifolyólag kevés ilyen típusú állampapír létezik. Az utolsó 10 éves futamidejű kibocsátásra 2005 augusztusában került sor. Ezeknek az állampapíroknak az éves hozamuk 7,49%, amely meghaladja a 6,2%-os maastrichti konvergenciakritérium által megszabott szintet. Annak érdekében, hogy ezen kritérium mélyrehatóbban elemezhető legyen, szükséges, hogy újabb 10 éves futamidejű állampapírok jelenjenek meg a piacon. E tény növelné ezen papírok likviditását és realisabb képet nyújtana a romániai hosszú távú hozamokról.

Mindemellett a Fisher-hatás alapján megállapítható, hogy amennyiben az infláció tovább csökken hazánkban, a nominális kamatlábak is csökkenni fognak, elősegítve ezen kritérium teljesülését is.

Az ötödik nominális konvergenciakritérium a hazai pénz árfolyamára vonatkozik. Ennek értelmében a lej két évig úgy kell részt vegyen az ERM-2 árfolyam-mechanizmusban, hogy ne kerüljön sor egyoldalú középárfolyam-leértékelésre.

Az ERM-2 árfolyamrendszer szerint a hazai pénz árfolyama napi szinten nem térhet el több mint $\pm 15\%$ -kal a meghatározott középárfolyamtól. Elméletileg az inflációs célkövetés rendszer egyik követelménye a lebegő árfolyamrendszer léte. Egy adott, meghirdetett cél megkövetelheti, hogy a központi bank a cél elérése érdekében a hazai pénz erősödése mellett lépjen fel a valutapiacra. Ez a lépés konfliktusba kerülhet az árfolyamcélal, amely szerint a hazai pénz árfolyama nem léphet ki a lebegési sávból. Ez még akkor is megtörténhet, ha ez a lebegési sáv széles (például $\pm 15\%$). Magyarországi példája gyakorlatilag is alátámasztja a fenti érvelést.

Tekintettel arra, hogy hazánkban az inflációs célkövetés monetáris rezsim működik, a célkonfliktus elkerülése végett a RNB nem vesz részt az ERM-2 árfolyam-mechanizmusban. Ebből kifolyólag *de jure* ez a kritérium nem teljesül Románia esetében. Ha emellett megvizsgáljuk, hogy történelmileg a menedzselt lebegtetés árfolyam-rendszerben milyen igazodásokat realizált a piac, akkor azt tapasztaljuk, hogy az elmúlt két évben az *átlagárfolyamhoz képest* a maximális kilengése az árfolyamnak $+10\%$ és $-6,1\%$ volt.

3. Reálkonvergencia Romániában

Habár a maastrichti szerződés nem ír elő semmilyen kötelezettséget a reálkonvergenciára vonatkozóan, mégis ajánlott, hogy a reálgazdasági kondíciókat illetően minél na-

gyobb hasonlóság létezen a tagállamok között. Egy ország reálgazdasága minél közelebb áll a csatlakozó tömb reálgazdaságaihoz, annál kisebb valószínűséggel kerül sor a csatlakozást követően makroszintű feszültségekre.

A reálgazdasági konvergencia vizsgálatát a következő mutatók alapján végezzük:

- a vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó BHT,
- termelékenységi mutatók,
- gazdasági szerkezeti hasonlóság,
- a hazai gazdaság nyitottsági foka,
- az EU-ba/ból bonyolított export/import részaránya a hazai összexportból/importból.

A legnagyobb különbség Románia és az Európai Unió makrogazdasági mutatói között az egy főre számolt BHT esetén létezik. Ez a különbség még akkor is óriási, ha a kibocsátást vásárlóerő-paritási számításokkal korrigáljuk. A 3. sz. táblázat adatai alapján látható, hogy a csatlakozás pillanatában a hazai egy főre jutó BHT egyharmada volt az EU-15-nek. Ez jelentősen magasabb a 2000-ben létező 22,7%-hoz képest. Csupán egy kevéssel (átlagban 4 százalékponttal) kedvezőbbek ezek a mutatók, ha a viszonyítás alapját nem az EU-15, hanem az EU-27 képezi.

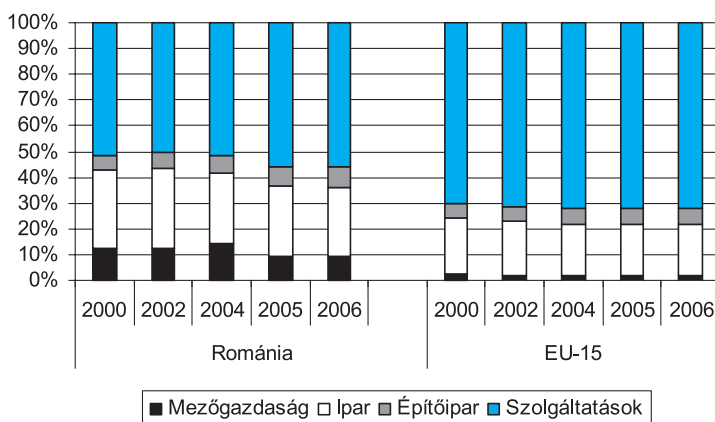
Ugyanez állapítható meg a termelékenységi mutatókról is. Az elmúlt hét évben, elsősorban a külföldi működőtőke-beruházások hatására, jelentősen növekedett az egy főre jutó termelékenység. Ennek ellenére 2006-ban a hazai egy főre jutó termelékenység az EU-15 38,7%-át tette ki. (2000-ben a mutató értéke 25,95% volt.)

3. sz. táblázat. Vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó BHT Romániában az EU-15-ben és az EU-27-ben

	2000	2002	2004	2005	2006
EU-15 – euró	22 000	23 500	24 700	25 400	26 500
EU-27 – euró	19 130	20 570	21 800	22 560	23 600
Románia – euró	5 000	6 100	7 400	8 000	8 800
Arány az EU-15-höz képest – %	22,7	26,0	30,0	31,5	33,2
Arány az EU-27-hez képest – %	26,1	29,7	33,9	35,5	37,3

Forrás: Eurostat, saját számítások

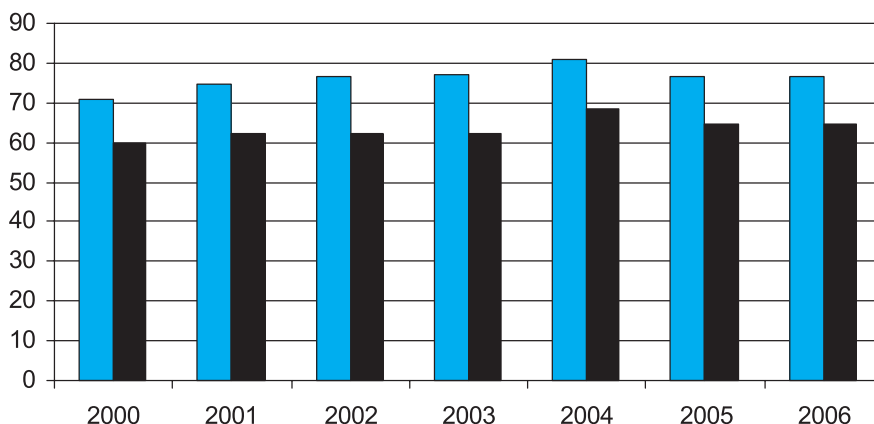
A reálgazdasági konvergenciát vizsgáló többi mutató kedvezőbb. A gazdasági szerkezet hasonlósága magasfokú. A mindkét gazdaság BHT-jében azonos súllyal bír az ipar és az építőipar. Habár Romániában a mezőgazdasági ágazat súlya nagyobb, a szolgáltatásoké pedig kisebb az EU-15-höz képest, időben vizsgálva, a hazai mezőgazdaság súlya csökken, a szolgáltatásoké pedig nő.

Forrás: Eurostat

4. sz. ábra. Románia és az EU-15 gazdasági szerkezeti hasonlósága

A hazai gazdaság magas nyitottsági foka⁴ és a jelentős EU export/import részarány ugyancsak kedvező az euró hazai bevezetése számára. Az 5. sz. ábra alapján megállapítható, hogy időben ezen mutatók értékei a reálkonvergencia irányába mutatnak.

Forrás: Román Nemzeti Bank

5. sz. ábra. Románia gazdasági nyitottságának és a EU-val⁵ folytatott külkereskedelemnek az alakulása

⁴ A gazdasági nyitottság fokát az (export + import)/BHT mutatóval mérjük.

⁵ 2003-ig EU-15, 2004-től EU-25.

Az öt nominális konvergenciamutató közül Románia esetében jelenleg az államháztartásra vonatkozó két mutató teljesül. Amennyiben az infláció követi az eddigi dezinflációs pályát, akár két éven belül ez a mutató is a maastrichti kritérium szintjére csökkenhet, maga után húzva a nominális kamatlábkritériumot is. Ebben az esetben az euró bevezetéséig csupán két éven keresztül kellene részt venni az ERM-2-ben. A legoptimistább feltételezések alapján akár 2010–2011-re is be lehetne vezetni Romániában az eurót. Jó-e azonban egy ilyen gyors ütemű euróbevezetés Romániának? Nem.

A bemutatott jelentős különbség a hazai és az EU-s jövedelem között (egy főre számolt BHT) makrogazdasági feszültségeket okozna egy gyors euróbevezetés esetén. A hazai termelékenység további, EU-hoz viszonyított gyorsabb ütemű növekedésének hatására a hazánkban előállított, külkereskedelmi forgalomba kerülő termékek relatív olcsóbbá válnak a külföldi termékekhez képest. A külkereskedelmi forgalomba kerülő termékek ára viszont nem mutathat jelentős eltéréseket nemzetközi szinten az egy ár törvényének értelmében. Ilyen körülmények között két lehetőség⁶ van az alkalmazkodásra:

- a hazai pénz erősödik és a termék leiben kifejezett ára változatlan, valamint
- a hazai pénz árfolyama változatlan és a termék leiben kifejezett ára növekszik.

Az első változat abban az esetben lehetséges, ha a két pénznem között az árfolyam nem rögzített. Ennek a változatnak az az előnye, hogy a hazai pénz erősödése levezeti az inflációs nyomást. A második esetben erre nem kerülhet sor, így infláció keletkezik. Amennyiben Románia bevezetné az eurót, e második forgatókönyvvel kellene szembenéznünk. Nem lenne lehetőség a lej erősödésére, ami többletinflációhoz vezethetne.

A túlzottan elodázott euróbevezetési céldátum nem hat ösztönzőleg a gazdaságpolitikai döntéshozókra (elsősorban a kormányzatra), hogy a további szükséges gazdasági szerkezet-átalakítási programokkal előrelépjen.

A fenti ellentétes hatásokat figyelembe véve helyesnek ítéljük meg a Román Nemzeti Bank azon elképzelését, hogy lassabb, de nem túl távoli euróbevezetés mellett tevékenykedik.

Irodalomjegyzék

1. Balassa Béla (1961): *The Theory of Economic Integration*. Irwin, Homewood, IL., USA.
2. Banca Națională a României – Raport Anual 2000
3. Banca Națională a României – Raport Anual 2001
4. Banca Națională a României – Raport Anual 2002
5. Banca Națională a României – Raport Anual 2003
6. Banca Națională a României – Raport Anual 2004
7. Banca Națională a României – Raport Anual 2005
8. Banca Națională a României – Raport Lunar 2007/1
9. Guvernul României – Programul de convergență 2006–2009, București, 2007
10. koord. Matolcsy György: *Magyar eurostratégia*, Növekedéskutató intézet, Budapest, 2004

⁶ A külgazdasági feltételeket adottnak tekintjük, hisz arra Romániának mint kis nyitott gazdaságnak nincs hatása.

A monetáris politika hatása a romániai makrogazdasági mutatók alakulására

CSERGŐ HAJNAL

1. A pénzügypolitika rendszere

A *pénzügypolitika* a gazdaságpolitika alapkérdése, a fiskális és monetáris politikákból tevődik össze. A gazdaságpolitika fő célja a társadalmi jólét növelése, amely akár több, egymástól viszonylag jól megkülönböztethető cél egyidejű megvalósítását is jelentheti. A modern gazdaságokban tipikusan ilyen célok: a gazdasági növekedés elősegítése, a foglalkoztatás növelése, a nemzeti fizetőeszköz értékállóságának megőrzése vagy a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése.

Egy-egy állami intézmény azonban nem képes minden kívánatos cél együttes és egyidejű teljesítésére, hiszen a rendelkezésére álló eszközök köre behatárolt.

A közgazdasági irodalom ajánlása és a nemzetközi tapasztalatokból levonható fő tanulság arra irányul, hogy a kormánzatnak a gazdaságpolitika bizonyos részeit, különös tekintettel a monetáris politikára, egy politikailag független, nonprofit intézményhez kell kihelezni, amely szem előtt tudja tartani a társadalom hosszabb távú jólétét.

A *monetáris politika* a pénz segítségével gyakorol hatást a végső célok elérésében, irányítását a monetáris hatóság látja el, amelyet a jegybank a hatáskörén belül gyakorol.

A monetáris politika stratégiája egy gondolkodási keret, a jegybanknak a valóságról, a gazdaság működéséről, illetve a monetáris politikai célok megvalósításáról kialakított jövőképe. A jegybank végső célja, amelyet csak közvetve tud befolyásolni, nem más, mint az *árstabilitás*.

A stratégia egyrészt kulcsfontosságú a monetáris politikai döntéshozatal számára, másrészt lehetővé teszi a kommunikációt a jegybank döntéseiről és a döntései mögött meghúzódó elképzelésekről – mind a szűkebb szakmai, mind a szélesebb közvélemény felé. Az előre bejelentett stratégia átláthatóbbá, könnyebben érthetővé és így kiszámíthatóbbá teszi a jegybanki lépéseket a piaci szereplők számára, ugyanakkor egyben ellenőrizhetővé, számon kérhetővé is teszi a jegybankot: megítélhetővé válik, hogy milyen módon és mértékben érte el meghirdetett céljait?

1.1. A gazdaságpolitika elemeinek hatása a monetáris politikára

A jegybank ugyan közép- és hosszú távon hatékonyan képes befolyásolni az inflációt, ám a gazdaságpolitika más területei – különösen a strukturális és fiskális politika – nagyban meghatározzák mozgásterét és lépéseinek hatékonyságát. A monetáris politika eredményessége ugyanis számos olyan tényezőn is múlik, amelyekre a jegybank egyáltalán nem vagy csak igen korlátozott mértékben képes hatni¹:

1. Általánosságban megállapítható, hogy minél inkább a piaci mechanizmusok érvényesülnek az áru-, munkaerő és tőkejavak piacán, annál hatékonyabban működik a monetáris politika. A piaci környezet fejlesztésére, a verseny elősegítésére irányuló strukturális politikák tehát jelentősen befolyásolhatják a monetáris politika hatékonyságát.

2. A fiskális politika közvetlenül (szabályozott árak, adók) és közvetetten (jövedelem-újraelosztás, állami kiadásokon és bevételeken keresztüli keresletmenedzsment révén) is hat az inflációra.

3. A fiskális politika, tágabb értelemben a kormányzat antiinflációs elkötelezettsége, közvetetten hat a monetáris politika és a jegybank hitelességére is. Az államadósság fenntarthatósága, a jegybank jogi és de facto függetlensége, illetve ezek piaci megítélése kulcsfontosságú a tekintetben, hogy a gazdasági szereplők elhiggyék: az állam nem fogja a monetáris politika eszközeit az adósságterhek enyhítésére használni, hiszen az súlyos inflációs következményekkel jár.

4. A gazdaság nyitottsági foka is jelentősen meghatározza a monetáris politika mozgásterét.

A nyitottabb gazdaságokban, azaz a külfölddel aktívan kereskedő országokban tipikusan kevésbé hatékony a monetáris politika. Különösen igaz ez a jelentős nemzetközi tőkeáramlásnak kitett és kockázatos makrogazdasági környezettel rendelkező országok esetében.

Az országtól elvárt kockázati prémium (vagyis a külföldi befektetők által elvárt többlethozam, amely mellett hajlandóak a hazai értékpapírokba pénzt fektetni) ugyanis rendkívül változékony lehet, amely azonnal lecsapódik a valutaárfolyamokban, illetve – a jegybank viselkedésének függvényében – a kamatokban.

Bár a fenti tényezőket és azok relatív fontosságát figyelembe kell venni a monetáris politikai stratégia megválasztásánál és kialakításánál, ezek a korlátok elsősorban mégis a rezsimtől függetlenül, általánosan jelentkeznek, és gátolhatják a hatékony és eredményes monetáris politikát. Épp ezért fontos, hogy a jegybank világhóssá tegye a nyilvánosság szá-

¹ *Monetáris politika Magyarországon*, az MNB kiadásában, 2006. augusztus, 17. o.

mára, az adott gazdasági környezetben mire képes és mire nem képes (mi a monetáris politika célja) és azt hogyan látja megvalósíthatónak (milyen monetáris stratégiát követ).

2. Az árstabilitásra törekvő jegybankkal szembeni általános követelmények

Széles körben elfogadott és a tapasztalatokkal egybecsengő nézet, hogy a jegybank nem képes arra, hogy azonnal és végérvényesen megteremtse és fenntartsa az árstabilitást. A jegybank a fogyasztói árak alakulására ugyanis csak számos áttételen keresztül, hosszabb idő elteltével képes hatni, mivel az árak túlnyomó része végső soron a piacon, a gazdasági szereplők interakciói által határozódik meg. A gazdasági környezet jövőbeli alakulása viszont szükségszerűen bizonytalan, mert előre nem látható sokkok érhetik a gazdaságot, továbbá a gazdaság működése, illetve az arról alkotott elképzelések is változhatnak. Eme kettősségből – a monetáris politika viszonylag lassú hatásmechanizmusából és a gazdasági környezet előre nem látható változásaiból – néhány általános, bármely jegybank által szem előtt tartandó elv következik²:

– *hangsúlyozottan előretekintő viselkedés*: a gazdaság lehetséges jövőbeli pályáit, azok inflációs következményeit gondosan mérlegelni kell mind a döntéseinél, mind kommunikációjában;

– *a várakozások alakítása*: a gazdasági szereplők várakozásainak a jegybanki célokhoz való igazítása kulcsfontosságú, hiszen az árakat végső soron a gazdasági szereplők alakítják;

– *széles körű, átfogó információfeldolgozás a bizonytalanság minimalizálása érdekében*: ideális esetben minden, az infláció alakulása szempontjából releváns információt figyelembe kell veyen döntéseinél, miközben kommunikációjában nyíltan hangsúlyoznia kell a bizonytalanság jelenlétét.

3. A monetáris politika hatásmechanizmusai

A *monetáris politika hatásmechanizmusának* célja annak tanulmányozása, hogy a kamatlábaknak egy kis nyitott gazdaságban, szabad tőkeáramlás mellett milyen különböző hatásai vannak az árszintre, illetve a különböző nominális árakra.

Míg a zárt gazdaságban csupán a nominális és reálkamatláb megkülönböztetése lényeges, a nyitott gazdaságban a kamatlábak vizsgálatánál meg kell fontolni a kamatlábparitás kérdését is. Tisztázni kell a reálkamatláb összetevőit, amelyben fontos szerepet kap mind az árfolyam begyűrűzése, mind pedig a kockázati prémium mértéke. A *kamatláb-hatások* vizsgálatánál először azt a mechanizmust kell szemügyre venni, amely által a kamatláb be-

² Mo. 18. o.

folyásolja a tartós jószágok költségét (explicit vagy implicit bérleti díját). A második mechanizmus a beruházások és a hazai kamatláb viszonyára vonatkozik. A külfölddel versenyző szektor beruházásai egy bizonyos értelemben függetlenek a hazai reálkamatlábaktól. Harmadszor vizsgálándók a bizonyos árazási viselkedések is.

Látható, hogy a kamatláb olyan növelése, ami nem változtat a jelenlegi árfolyamon, árszintnövelő az importőr ország számára. Ugyanakkor megállapítható, hogy ha van is a kamatlábaknak keresleti hatása a zárt gazdaságban, a kis nyitott gazdaságban ez vélhetőleg sokkal gyengébb. Egy olyan monetáris politika, amely az árfolyam erősítését kamatláb növelésén keresztül éri el – legalábbis részben –, önellentmondó, amennyiben ezt a pillanatnyi árfolyam-erősődéssel ellentétesen ható határidős árfolyam és nominális kamatláb-hatások kísérik.

4. A monetáris politika eszközei

A monetáris politika eszközeivel a központi bank a forgalomban levő *pénzmennyiséget és/vagy a kamatlábat szabályozza*, illetve befolyásolja.

Ha a központi bank intézkedéseinek hatására növekszik a pénzkínálat, nő a vagyontartási célra rendelkezésre álló pénzmennyiség. Növekvő pénzmennyiség hatására csökken a kamatláb. Az ilyen irányú beavatkozást expanzív pénzügyi politikának nevezzük.

Ha a központi bank a pénzmennyiség csökkentése mellett dönt, akkor a csökkenő pénzkínálat hatására a pénzpiac magasabb kamatláb mellett kerül egyensúlyba. A kamatláb növekedése a beruházási keresletet mérsékli, így az egyensúlyi jövedelem csökken, az összkeresleti függvény balra toódik. Az ilyen hatású monetáris politikát restriktív monetáris politikának nevezzük.

A költségvetési deficit rendszerint azért keletkezik, mert a kormány költségvetési politikájával igyekszik növelni az összkeresletet. Azonban az állami vásárlásoknak kizorító hatása van, így a költségvetési túlköltekezés okozta kizorító hatást a monetáris politika semlegesíti.

5. Az infláció esetleges rövid távú reálgazdasági előnyei és a jegybanki hitelesség

A kormányzatok hajlamosak nyomást gyakorolni a jegybankokra lazább monetáris kondíciók megteremtésével, illetve tolerálásával, hogy a monetáris politikai döntéshozók segítsék a gazdasági növekedést és/vagy növeljék az exportra termelő vállalatok versenyképességét. A legfőbb probléma ezekkel a javaslatokkal az, hogy bár rövid távon a monetáris politikának lehet érezhető hatása ezekre az ún. reálváltozókra (növekedés, versenyképesség), hosszabb távú alakulásukra viszont nincs – hosszabb távon a monetáris politika egy-

szerre csak egy nominális változóra (pl. pénzmennyiség, árszínvonal vagy nominális árfo-lyam) képes hatni. Ráadásul, ha a jegybank egyszer is enged az effajta kormányzati nyo-másnak, a piaci szereplők erre a jövőben is számítani fognak. A jegybank tehát elveszti hi-telességét, jegybanki hitelesség nélkül pedig kevésbé lesznek hatékonyak a monetáris po-litika lépései. Ennek következtében a jövőben jelentősen megnövekedhetnek az árstabili-tás elérésének költségei.

6. Az infláció költségei

Az áremelkedés ütemének mutatója az infláció, amelyet leggyakrabban az éves szintű fogyasztói árindex nagyságával jellemzünk.

Az árstabilitás az áremelkedés ütemének olyan alacsony, még pozitív szintje, amely mellett a gazdasági szereplők döntéseiben az infláció mértéke már nem játszik szerepet. Azért alacsony, de pozitív (tehát nem zéró infláció) az optimális, mert a fogyasztói árindex tipikusan túlbecsüli a tényleges inflációt. A pozitív infláció melletti másik érv, hogy lefelé rugalmatlan nominális árak és bérek esetén segítheti a reálár – és reálbér – egymáshoz való alkalmazkodását: pl. kisebb munkakereslet vagy alacsonyabb munkatermelékenység alacsonyabb reálbéreket vonz maga után. Ez pedig könnyebben elérhető pozitív infláció mellett, különösen akkor, ha a nominálbérek csökkentése akadályokba ütközik.

Az infláció mérését általában nem a jegybank közvetlenül, hanem az ország statisztikai adatgyűjtéséért felelős intézmény végzi. Havi rendszerességgel előre meghatározott termékek és szolgáltatások árait jegyzi fel, és az egyes jószágcsoportok súlyát a lakosság átlagos fogyasztási szerkezetének megfelelően állapítja meg. A fogyasztói árindexből képzett két, leggyakrab-ban használt inflációs mutató a fogyasztói árindex 12 havi, valamint havi változása.

2007-ben Romániában az infláció elleni küzdelemnek a legnagyobb gondja a rendkí-vül erős béremelési nyomás.³

A jegybank arra figyelmeztet, hogy 2007-ben jelentős lesz az inflációs nyomás, mert a gyors gazdasági növekedés és az ország európai uniós csatlakozása jelentősen erősíti a bér-követeléseket. A bérek ebben az évben előreláthatólag 12%-kal nőnek.

Az inflációt ugyan az egyik legmegbízhatóbban mérhető makrogazdasági adatnak te-kintjük, azonban a mintavétel nehézségeiből fakadóan adódhatnak mérési torzítások. Az euróövezetben használt és az euróbevezetés feltételeinél figyelembe vett ún. harmonizált fogyasztói árindex(HICP) az irányadó.

³ Mugur Isărescu, a Román Nemzeti Bank kormányzójának nyilatkozata.

7. Európai uniós követelmények a monetáris politikai stratégiával szemben

Az európai döntéshozók az infláció költségeire és a monetáris politika hatékonyságára vonatkozó közgazdasági irodalom eredményeivel összhangban alkották meg az európai monetáris politikára vonatkozó szabályokat. Az Európai Unió (EU) alapelvei elismerik, és a tagországoktól meg is követelik az árstabilitást mint elsődleges monetáris politikai célt, valamint az ennek eléréséhez szükséges független és átlátható jegybanki működést.

Az EU-csatlakozás előszobájában a román gazdaság számára elsődleges feladattá vált a maastrichti nominális konvergencakritériumok teljesítése, melyben az infláció alakulása meghatározó szerepet játszik. A közös piaccal kompatibilis, *évi 2,5%-os áremelkedési szint* elérése céljából 2005 augusztusában az RNB (Román Nemzeti Bank) egy új monetáris politikai stratégiára tért át, nevezetesen az *inflációs célkövetés rendszerére (inflation targeting – IT)*.

Az IT egy viszonylag újnak számító monetáris politikai rezsim, de az 1990-es megjelenése óta már több mint 20 fejlett és felzárkózó gazdaság választotta pénzügypolitikájának vezérfonalául. Az IT központi eleme az árstabilitás megteremtésének és fenntartásának mint végső célnak a meghirdetése. Ez nem 0%-os inflációt jelent, hanem kismértékű, stabil árszintemelkedést, azaz általában 2–2,5%-ot. Az *optimális inflációt* (árstabilitást) nem zéróként, hanem alacsony, pozitív vagy stabil árszintemelkedésként határozza meg a közgazdaság-tudomány. Ezt az állapotot több évre szóló inflációs célok kitűzésével törekednek elérni, s a célokat rendszerint másfél-két évre előre jelölik ki.

Az inflációs célkövetési rendszer bevezetésének feltételei között megemlíthetünk intézményi, illetve gazdasági változókat. Az intézményi változók között elsősorban a jegybanki eszközfüggetlenséget és ennek törvényi garantálását kell megemlíteni, vagyis hogy a monetáris hatóság önállóan, semmilyen más politikai entitástól nem befolyásoltan dönthet az irányítása alatt álló eszköztár alkalmazásáról (refinanszírozási kamatlábak, devizapiaci intervenciók, sterilizáló tranzakciók).

Egy másik intézményi paraméternek tekinthető a hatékony monetáris transzmisszió megléte, vagyis hogy a hatóságoknak legyen egy olyan eszköz a kezükben, mellyel eredményesen tudják szabályozni a pénzügyi változókat. A lakosság támogatásának megnyeréséhez harmadik ilyen tényezőként a jegybank elszámolhatóságának és átláthatóságának a biztosítását lehet megjelölni. A gazdasági feltételek az inflációs cél megfelelő kitűzésének körülményeihez kapcsolódnak. Idesorolható célparaméterek a megfelelő árindex kiválasztása, továbbá a számszerű meghatározása során az aktuális környezethez illeszkedő időhorizont, toleranciasáv, illetve középérték kijelölése. Fontos, hogy mind a jegybank, mind a gazdasági szereplők előretekintő várakozásokat fogalmazzanak meg, és érzéke-

nyen reagáljanak az inflációs prognózisokra. A döntéshozók megfelelő informáltsága a monetáris transzmisszió sebességéről és korlátairól (pl. ne erőltessenek egy túlfeszítettnek bizonyuló dezinflációs pályát) szintén igen fontos gazdasági követelmény.

7.1. Az IT-rendszer működési jellemzői Romániában

A RNB 2005 augusztusában, a jegybanktanács döntése alapján, bevezette az inflációs célkövetési rendszert. Ennek alapján a jegybank két évre előre meghatároz egy inflációs célt, mely az év végi (decemberi) fogyasztói árszintemelkedésre vonatkozik. A cél pontjellegű, mely a reagálási időn belül érkező sokkhatásokra való tekintettel akkor is teljesítve tekintendő, ha a tényleges infláció a meghirdetett érték körüli $\pm 1\%$ -os toleranciasávba esik. Célparaméterként a központi bank a fogyasztói árindexet használja, a széles közönség általi átláthatósága miatt, de a szabályozott, valamint a volatilis áraktól megtisztított maginflációs mutatókat is figyelemmel kíséri (CORE1=IPC-adminisztrált árak, CORE2= CORE1-volatilis árak). A közép-kelet-európai országok, s köztük Románia esetében is még egy fontos szempont mutat a CPI-alapú IT-rezsim felé: a maastrichti kritériumok teljesítéséhez a fogyasztói árakat kell megzabolázni, ezért erre a mutatóra írják elő a középtávú inflációs pályát.

Románia esetén öt kimentési záradék (klauzula) fogalmazódott meg az IT-rezsimen belül: (1) globális nyersanyagpiaci ársokkok, (2) természeti katasztrófák, illetve mezőgazdasági termelési sokkok, (3) exogén árfolyamsokkok, (4) előre nem látott szabályozott árnövekedés, (5) valamint az, hogy a fiskális- és jövedelempolitika váratlan fordulatai esetén nem vállal felelősséget a központi bank, az előre megjelölt számértéktől való eltérés igazolására.

A konkrét számszerűsített cél kijelölésében közös döntés létezik a kormány és a jegybank részéről (mivel a kormánynak egyetértési joga van), ellenben hiányzik a cél teljesítésének elhibázásával kapcsolatos elszámolhatóság és felelősségre vonhatóság lehetősége.

A monetáris politika transzparenciájának biztosítása végett a RNB negyedévente közzéteszi inflációs jelentését, *Jelentés az infláció alakulásáról* címmel. Ebben publikálja az elkövetkező időszakban várható inflációs folyamatokat, elemzi az árszintemelkedés összetevőit, s felhívja a figyelmet az inflációs célokat veszélyeztető folyamatokra.

7.2. Az IT eddigi gyakorlata a számok tükrében

A dezinflációs folyamat 2005 utolsó negyedében viszonylagosan megrekedt, az évi inflációs ráta 8,6%-ot ért el ez év decemberében, 0,5%-kal meghaladva a tervezett célt (7,5%), s ezáltal túllépve a toleranciasávban megengedett ± 1 százalékpont felső határát.

Mugur Isărescu, a RNB elnöke, már novemberben előrevetítette, hogy 2006-ra módosítás alá kerülhet az inflációs célkövetési pálya (fölfelé), az adminisztrált árak változásának hatására (a gáz árának megkétszereződésére utalt, mely a nemzetközi piacon 150 dollárról 260-ra emelkedett), valamint a fiskális politika következményeként. Sajnálatos módon a félelem alaposnak bizonyult. 2005-ben az infláció nem lett 6,5%, ahogy azt a kormány vélte év elején, sem a RNB által kiigazított 7,5%-os célnak nem tudott megfelelni. Ezzel szemben a maginfláció (CORE2), melyre a monetáris politikának erőteljesebb hatása van, csökkenő trendet mutatott (a 2004-es 8,3%-ról 5,6%-ra csökkent 2005-ben), s ez részben ellensúlyozta az említett tényezők fogyasztói árakra gyakorolt negatív hatását. Ilyen körülmények között az átlagos inflációs ráta a 2006-os évre egyszámjegyűvé vált, 9,1%-ra csökkent, szemben a 2004-es 11,9%-os inflációval. Ez 2,8 százalékpontos esést jelent. A kijelölt, előrejelzett inflációs pályáról való letérést elsősorban az adminisztrált árak, valamint egyes élelmiszerek volatilis árának a várakozáson felüli növekedése idézte elő. 2005 decemberében az élelmiszerek ára 1,1%-kal nőtt, a nem élelem jellegű termékek ára 0,2%-kal, míg a szolgáltatásoké 0,3%-kal emelkedett.

A volatilis árútermékek (zöldségek, gyümölcsök, tojás) éves árnövekedése 4–5%-kal meghaladta az átlagértékeket, bizonyos kínálatot csökkentő konjunkturális tényezők hatásaként (kedvezőtlen időjárás, madárinfluenza).

7.3. Kihívások és ajánlások a jövőre vonatkozóan

Összesítve, az inflációs cél elvétele az expanzív fiskális és jövedelempolitikát semlegesítő korrekciós lépésekkel, a hatósági és volatilis árak emelésével, továbbá a belső kereslet gyorsabb bővülésével indokolható. Ilyen veszélyekkel a jövőben is számolni kell. Az inflációs célokat veszélyeztetheti ezen kívül az inflációs várakozás, mely az indirekt adók növelésének és a fokozódó árszint-emelkedési ütemnek a hatására érezhetően megnőhet.

Valószínű, hogy a monetáris uniós csatlakozás bekövetkezéséig Románia az IT-stratégiát fogja fenntartani, így a többi ország tapasztalatainak a beépítése a jövőben is aktuális feladat marad a gazdaságpolitika számára.

Nagyon fontos kérdés az inflációs cél korrigálásának a szükségessége. Ha egy országban, tegyük fel, a szélsőséges időjárási körülmények élelmiszerhiányt idéznek elő, és drasztikusan felhajtják a termékárakat, akkor nem célszerű a kijelölt tartományba visszaterelni az áremelkedési ütemet, monetáris restriktiót alkalmazva. Csak arra kell vigyázni, hogy ez az egyszeri áremelkedés ne épüljön bele a gazdasági szereplők várakozásaiba, és ne adódjon hozzá az infláció tehetetlenségi elemeihez.

Az IT hatékonyan választja szét a múlt és a jövő inflációs tendenciáit, és eredményesen

alkalmazható a kínálatoldali sokkhatások vagy nagy devizapiaci leértékelések árszintemelő hatásának csillapítására. Az azonnali inflációs ugrás persze nem megelőzhető, de az IT megakadályozza, hogy ezek az egyszeri sokkok beépüljenek a várakozásokba, s ezzel felerősítsék az inflációt. Az IT-rendszer a végső célra koncentrálja a gazdaságpolitika figyelmét, nem valamely közbenső nominális változó (pénzkínálat, árfolyam) felügyeletére. A gazdasági szereplők várakozásainak előretékintő jellegűvé formálása kulcsszereppel bír az infláció növekedésének megtörésében. Ebben segíthet a jegybank és a kormányzat aktív és összehangolt kommunikációja és a monetáris politika átlátható működése.

A hivatalos konvergenciaprogramban szereplő eurózónás csatlakozási céldátum eléréséhez a lej 2009-ig be kell vinni az ERMII árfolyam-mechanizmusba ($\pm 15\%$ -os sávhatárok a lej-euró középárfolyama körül, mint a monetáris unió előszobája). Az ERMII-be való belépés feltételezi az államháztartási folyamatok konszolidálását és a valutaunióra vonatkozó tervek fenntarthatóságának a biztosítását. Erre hatékony eszköz lehet az inflációs célkövetési rendszer ésszerű alkalmazása. A fundamentumokban rejlő nehézségek, azaz a reálgazdasági mutatók romlása orvosolható a monetáris és fiskális politika intézkedései által. Viszont a várakozások romlását előidéző exogén sokkok már megkérdőjelezhetik az inflációs célkövetési rendszer sikerességét. Éppen ezért az intézményi elkötelezettség a nemzeti bank részéről, a tervezésben vállalt inflációs célok melletti kitartás, a kormány részéről támasztott partnerségi viszony, a monetáris rendszer stabilizálása, a transzparenencia biztosítása, az alkalmazott eszközök hitelessége fogja megteremteni a lehetőséget ahhoz, hogy Románia beléphessen a Gazdasági és Monetáris Unió kapuján.

Irodalomjegyzék

1. 2004-es kutatási beszámoló, Közgazdaságtudományi intézet
2. Kintér Tünde: Az inflációs célkövetés – rendszere Romániában. *Közgazdász Fórum*, 2006. február
3. Raport anual 2005, BNR
4. *Krónika* (Országos Magyar Közéleti Napilap), IX. évfolyam, 8. szám
5. Monetáris politika Magyarországon, 2006. augusztus
6. www.bnr.ro

Az euróövezet eddigi működésének értékelése

PÉTER TÜNDE

Az egyesült Európa valaha csak a filozófusok és a látnokok képzeletében élt. Amint azt a fenti idézet soraiban is olvashattuk, Victor Hugo egy humanista ideálon alapuló, békés „Európai Egyesült Államokat” képzelt el. A két borzalmas háború azonban, mely a XX. század első felében sújtotta a kontinenst, darabokra zúzta ezt az álmot.

A II. világháború romjaiból azonban mégis új reménység született. A háború alatt a totalitarizmus ellen küzdők elhatározták, hogy véget vetnek a nemzetközi gyűlölködésnek és rivalizálásnak, és a volt ellenfelek között tartós békét hoznak létre.

1945 és 1950 között Konrad Adenauer, Winston Churchill, Alcide de Gasperi és Robert Schuman összefogtak, hogy meggyőzzék népüket arról, elérkezett az idő, hogy egy új korszakba lépjenek. Az új korszak új rendet jelentene Nyugat-Európában, mely Európa polgárai és nemzetei közös érdekein alapulna, és amely a jogállamot és az országok egymás közötti egyenlőségét biztosító alapszerződésekre támaszkodna.

Robert Schuman (francia külügyminiszter), Jean Monnet ötletét felhasználva, 1950. május 9-i beszédében javasolta, hogy hozzák létre az Európai Szén- és Acélközösséget (ESZAK). Ezen közösséghez hat ország csatlakozott, mégpedig: Belgium, Németország, Franciaország, Olaszország, Luxemburg és Hollandia. Az elképzelés alapján a valaha egymás ellen harcoló országok szén- és acéltermelése egy közös hatóság, az ún. „Főhatóság” alá tartozna. Így a háború e fontos nyersanyagai, mind a gyakorlatban, mind szimbolikusan a megbékélés eszközévé váltak.¹

Ez a merész és nemes elhatározás nagy sikernek örvendett. Az ezt követő években fokozatos bővült a szervezet, az évek során megerősödött és elmélyült a kapcsolathálózat, amely a római szerződés aláírása (1957), az Európai Közösség (EK) létrehozása, majd 1993-ban a maastrichti szerződés aláírása nyomán az Európai Unió (EU) létrejöttét eredményezte.

Mindezen változások közepette a tagországok száma is megnövekedett, fokozatosan bővült a létszám, újabb és újabb országok csatlakoztak a szervezethez, és ez a folyamat

¹ www.europa.eu/abc/12lessons/index_hu

napjainkban is folytatódik. Íme a csatlakozó országok és a csatlakozás időpontja:

- 1973: Írország, Dánia és az Egyesült Királyság;
- 1981: Görögország;
- 1986: Portugália, Spanyolország;
- 1995: Ausztria, Finnország, Svédország;
- 2004: Csehország, Észtország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Lengyelország, Szlovénia, Szlovákia;
- 2007: Románia, Bulgária.

1986-ban döböntek rá a tagországok, hogy az egységes piac kínálta előnyöket csakis egy közös pénznem bevezetésével lehet teljes mértékben kiteljesíteni. Az Európai Tanács ezért 1988-ban megbízta a Delors-bizottságot, hogy tanulmányozza a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) léthozásának lehetőségét. 1989-ben elkészült a Delors-jelentés, melynek következtében tárgyalások sorozata indult el, ennek nyomán pedig létrehozták az Európai Uniót és módosították az Európai Közösséget létrehozó szerződést. 1992-ben aláírták Maastrichtban a szerződést, amely a maastrichti szerződés nevet kapta és 1993. november 1-jén lépett hatályba.

A GMU létrejötté három szakaszra osztható:

1. az európai egységes piac kiteljesítése,
2. az Európai Monetáris Intézet létrehozása,
3. a közös valuta bevezetése, valamint a monetáris politikai hatáskör átadása az EKB-nak.²

Az új közösségi valutát, az eurót a Gazdasági és Monetáris Unió harmadik szakaszának életbe lépésekor vezették be az Európai Unió (EU) 11 tagállamában 1999. január 1-jén, ám egyelőre pusztán számlapénzként. Ettől kezdve visszavonhatatlanul rögzítették a részt vevő nemzeti valuták és az euró közötti átváltási arányokat. 2001. január elsején egy további EU-tagállam, Görögország belépésével a részt vevő tagállamok száma 12-re emelkedett. Ennek alapján 2001. január elsejétől a monetáris unióban részt vevő tagállamok a következők: Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália és Spanyolország. A monetáris unióban részt vevő 12 tagállam alkotja együttesen az *euróövezetet*.

1.1 Mit jelent az euró?

Az euró nem más, mint az Európai Unió új, egységes fizetőeszköze. Az Európai Tanács madridi ülésén született döntés arról, hogy a közös pénz neve az *euró* lesz. Az eurót 1999.

² <http://www.ecb.int>

január 1-jén vezették be azokban az európai uniós tagországokban, amelyek megfeleltek a Maastrichtban megszabott pénzügyi feltételeknek. 2002-ig a nemzetközi valuták helyébe lépve az EU tagállamainak hivatalos fizetőeszközévé válik. A közös valuta előnyei a külkereskedelmi tevékenységgel foglalkozó vállalatok mellett érezhetőek lesznek azok számára is, akik az Unió területén belül utazni szeretnének, hiszen egyik országból a másikba átutazva nem kell pénzváltással foglalkozniuk³.

1.2 Rögzített euró-átváltási árfolyamok €1 =

- 40,3399 BEF (belga frank),
- 1,95583 DEM (német márka),
- 166,386 ESP (spanyol peseta),
- 6,55957 FRF (francia frank),
- 340,750 GRD (görög drachma),
- 0,787564 IEP (ír font),
- 1936,27 ITL (olasz líra),
- 40,3399 LUF (luxemburgi frank),
- 2,20371 NLG (holland forint),
- 13,7603 ATS (osztrák schilling),
- 200,482 PTE (portugál escudo),
- 5,94573 FIM (finn márka).

2. Az euró bevezetése

2.1 Az euró bevezetésének az előnyei

Az euró bevezetése következtében egy olyan egységes gazdasági térség alakult ki, ahol az euró és a részt vevő nemzeti valuták közötti átváltási arányok végleges rögzítésével és a közös valuta bevezetésével megszűntek az addigi nemzeti valuták közötti valutaingadozások és az ebből fakadó kockázatok. Egy másik jelentős előny, hogy a termelők és a fogyasztók immár közvetlenül össze tudják hasonlítani az egymással versengő termékek árát az egyes tagállamokban, ezáltal elősegítve az árak kiegyenlítődését, ami a nemzetközi piacon is versenyképesebbé teszi termékeiket és szolgáltatásaikat. A továbbiakban már nem mérülnek fel a különböző valuták egymásra történő átváltásával kapcsolatos költségek, ami révén komoly megtakarítások érhetők el. Ezek a tényezők hozzájárulnak a térség gazdasági növekedésének gyorsulásához.

Az euróövezetet alkotó országok gazdaságai az övezethez való csatlakozás előtt részben

³ <http://www.karrier.hu/eusarok/euszotar>

nyitottak voltak, jelenleg viszont egy nagyobb és sokkal önellátóbb gazdaság részei. Az euróövezet mérete alapján olyan jelentős gazdaságokkal hasonlítható össze, mint az Egyesült Államok és Japán.

Az euró bevezetésének utolsó lépése a készpénzként való forgalomba hozatal. Míg 1999. január elsejétől az euró az euróövezet tagállamaiban a lakosság számára csupán „láthatatlan” számlapénzként került bevezetésre a folyamatban lévő hároméves átmeneti időszak lejártával, 2002. január 1-től az új közösségi valuta immár készpénzként, „látható” és „tapintható” formában is bevezetésre került. Ezzel a lépéssel zárult az euró bevezetésének a harmadik és egyben végső szakasza. Az időbeli eltolódás célja a gazdasági szereplők fokozatos felkészítése az euróra: elsőként a pénzüi piacok tértek át, utolsóként következik a készpénzforgalom euróra történő átváltása.

2002. januártól a számlapénzforgalom kizárólag euróban működik – a készpénzforgalomban azonban néhány hétig az euró mellett még a nemzeti valutával is lehet fizetni. Az euró fizikai megjelenése a pénzforgalomban a tagállamok nemzeti valutáinak bevonásával jár együtt. Az átmeneti időszak országonként változó időtartamú, de legfeljebb 2 hónap. A legtöbb euróövezeti országban az átmeneti időszak 2002. február 28-ig tartott.

2.2 Az euró bevezetésének feltételei (a maastrichti szerződés szerint)

Az euróövezet országai 1999. januárra teljesítették az ún. maastrichti – igen szigorú – konvergenciakövetelményeket, amelyek a teljes pénzügyi stabilitás elérését célozták. Ezen konvergenciakritériumok a következők:

– magas fokú árstabilitás, amely azt jelenti, hogy egy tagállamnak olyan árstabilitással kell rendelkeznie, hogy inflációs rátája legfeljebb 1,5%-kal haladhatja meg a három legkisebb inflációval rendelkező ország inflációs rátájának az átlagát.

– rendezett államháztartás; költségvetési fegyelem: előírja a költségvetési hiány lehetséges maximumát kettős vonatkozásban is:

– a költségvetés mindenkori hiánya nem haladhatja meg a GDP 3%-át,

– az államadóság felső plafonja a GDP 60%-a lehet.

– stabil árfolyam: mely szerint a tagállam valutája a vizsgálatot megelőző legalább két éven keresztül képes az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusa által előírt ingadozási sávon belül maradni.

– alacsony és stabil hosszú lejáratú kamatok: előírja, hogy egy tagállam a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül az árstabilitást illetően a legjobb eredményt felmutató három tagállam az átlagos hosszú távú kamataát legfeljebb 2 százalékponttal meghaladó kamattal rendelkezhet.⁴

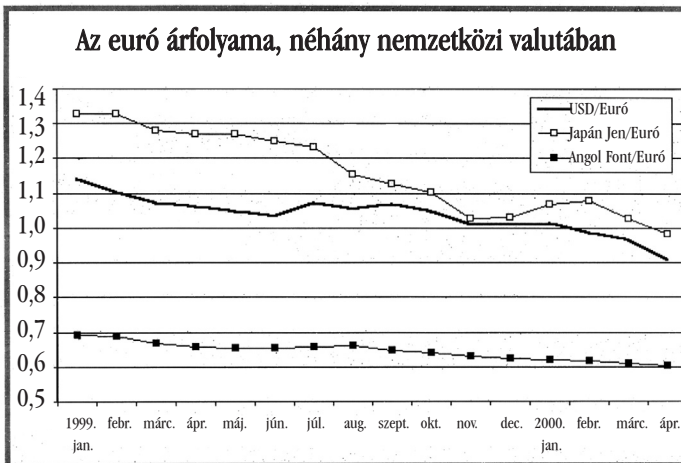
⁴ <http://www.ecb.int>

3. Az euróövezet működése

A nemzetközi pénzvilág nagy várakozással tekintett az Európai Unió 12 országában – a továbbiakban euróövezetben – bevezetett új nemzetközi pénz, az euró alakulására. Az euróövezet gazdasági erejét, fejlettségét mérlegelve a pénzügyi szakértők arra számítottak, hogy az euró a dollár világpénz-pozíciójával versenyző kulcsvalutává válik.

1999-ben a várakozás még nem teljesült, az euró árfolyama az amerikai dollárral és más vezető valutákkal szemben az év során jelentősen gyengült, és ez a folyamat a 2000-ig eltelt időszakban sem változott meg.

Az euró árfolyamának csökkenése a dollárral és a többi vezető valutával szemben – a várakozásokkal ellentétben – meredek volt 1999-ben és 2000 eddig eltelt időszakában is.

Forrás: <http://www.ecostat.hu>

Az EKB az elmúlt időszakban a kamat szabályozásával kísérelte meg kivédeni az euróra nehezedő nyomást. 1999. január óta ötször módosította a kamatszintet. Kezdetben optimista módon a 3%-os szintet 2,5%-ra mérsékelte, majd négy lépésben emelte fel 3,75%-ra. Úgy tűnik azonban, hogy a kamatemelések nem javították az eurónak a dollárral szembeni árfolyamát, sőt mintha gyengülését erősítették volna.

Az EU pénzügyminiszterei, valamint az EKB elnöke úgy vélik, hogy az övezet országai-
ban beindult gazdasági növekedés, valamint az USA gazdaságának túlfűtöttsége előbb-
utóbb automatikusan az euró árfolyamának konszolidálódásához vezet. Bár egyelőre nem
látják szükségesnek, hogy az euró árfolyamának mentőövet dobjanak, mégis nagyon való-
színű, hogy az euróövezet pénzügyi irányítói megegyeztek vagy megegyeznek valamilyen
árfolyam-határértékben, amikor a jegybankoknak interveniálniuk kell. Feltételezhető,

hogyan az euróövezetben végbemenő gazdasági megélénkülés miatt erre rövid időn belül azonban nem kerül sor.⁵

2002. január 1. óta több mint 300 millió európai polgár használja az eurót a mindennapi életben. Mindössze 10 év kellett ahhoz, hogy a közös európai valuta elvét rögzítő maastrichti szerződéstől (1992. február) eljussunk arra a pontra, hogy az euró bankjegyeket és pénzerméket 12 európai uniós országban használják. Egy ilyen, a világon egyedülálló folyamat végrehajtásához 10 év eléggé rövid időnek számít.

Az euró olyan nemzeti valutákat váltott fel, melyeket számos országban évszázados szimbólumnak, illetve a nemzeti szuverenitás jelképeinek tekintettek. Az átállás jelentős változást és ugyanakkor előrelépést jelentett a gazdasági unió terén. Az euró egy jóval tisztább értelmet adott az EU polgárainak a közös európai identitás igazi jelentéséről. Euróval a zsebükben az emberek az Európai Unió nagy részén pénzváltás nélkül utazhatnak és vásárolhatnak, mindenféle nehézség nélkül.

Az euró a világ második legfontosabb valutájává vált. Az USA-dollár mellett egyre többet használják az eurót a nemzetközi tranzakciók terén, illetve tartalékvalutaként szerte a világon. Az euróövezeten belüli országok pénzügyi piaci között felgyorsult az integráció azáltal, hogy már nem csak tőzsdeügynökségek, hanem értéktőzsdék is egyesülnek.⁶

3.1 Az euróövezet főbb gazdasági mutatói

Az OECD jelentése alapján megvizsgálhatjuk az euróövezethez tartozó gazdaságok főbb mutatóit 1998-tól 2005-ig.

1. táblázat. Az euróövezet főbb gazdasági mutatói

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Reál GDP-növekedés (%)	2,8	2,8	3,7	1,7	0,9	0,5	1,6	2,4
Kereskedelmi mérleg (Mrd. USD)	145,9	96,4	53,5	102,8	174,1	169,1	194,9	214,5
Folyó fizetési mérleg (Mrd. USD)	66,2	27	-28,7	13,3	71,4	35,5	61,3	78,4
Folyó fizetési mérleg (GDP %-ában)	1	0,4	-0,5	0,2	0,9	0,4	0,5	0,6
Költségvetés	-2,3	-1,3	0,1	-1,7	-2,3	-2,7	-2,6	-2,7
Munkanélküliség	10,2	9,4	8,4	8	8,4	8,8	9	8,7
Infláció	3,2	1,2	2,2	2,4	2,3	2	1,5	1,4
Rövid távú kamatlábak	3,9	3	4,4	4,3	3,3	2,3	1,7	1,8
Hosszú távú kamatlábak	4,7	4,6	5,4	5	4,9	4,2	4,5	5,1

Forrás: OECD 2003

⁵ <http://www.ecostat.hu>

⁶ www.europa.eu/abc/12lessons/index_hu

3.2 Az euróövezet gazdasági növekedése

Az euró 1999. január elsejei bevezetése és annak következményei alapján az Európai Unió gazdaságában az 1990-es évek végétől új fejlődési trendek mutatkoztak. A korábbi szigorú pénzügypolitika eredményei mindenféle ellentmondás ellenére beértek. A kedvező indulás után 2001-ben a globális recesszió megtörte a fejlődést, Németország, Franciaország és Portugália makrogazdasági teljesítménye eléggé megromlott.

A pénzügyi szigorúság előnyének ismerhető el, hogy az infláció lényegesen csökkent és sikerült alacsony szinten tartani. 2000 után azonban a 2%-os szintet nem sikerült megőrizni, de viszonylag minimálisan haladták túl ezt a szintet. Sikerült alatta maradni a nemzetközi irodalomban számon tartott 3%-os „kívánatos” inflációs plafonnak. Az inflációs teljesítmény alapján az euró tekinthető a világ egyik legstabilabb valutájának.

2. táblázat. Az euróövezet 12 országának makroteljesítménye, 1998–2002 (%-ban kifejezve)

Év	Növekedés (reál GDP)	Infláció	Munkanélküliség	Költségvetési deficit (GDP %-ában)
1998	3	1,1	11,1	2,3
1999	2	1,8	10	1,7
2000	3,6	2,4	8,9	0,4
2001	1,6	2,7	8,3	1,3
2002	0,9	2,2	8,3	1,2

Forrás: Eurostat and OECD Statistics

A szigorú pénzügypolitika másik jelentős eredménye a költségvetési pozíciók javítása⁷. Az 1990-es évek végétől a munkanélküliség is csökkenő tendenciát mutat.

A háztartások fogyasztása 2003-ban kismértékben nőtt. A fogyasztói bizalom azonban 2003 közepe óta ismét javul, bár az országokra lebontott kép elég vegyes. Míg Spanyolországban és Finnországban az eladások erőteljesen nőttek, addig Hollandiában, Németországban és Olaszországban jelentős visszaesés történt. A háztartások helyzete a kedvezőtlen foglalkoztatottsági mutatók ellenére valamelyest javultak. A jövedelmek 2003-ban az inflációt meghaladó mértékben növekedtek, és a visszafogott fogyasztás következtében jelentős tartalékok halmozódtak fel. A bérek mérsékelt emelkedése és az euró/dollár árfolyam csökkenése várhatóan az *infláció* további csökkenését eredményezi.

A kormányzati kiadások az utóbbi időben az anticiklikus gazdaságpolitikák alkalmazá-

⁷ 1999-ben több térségben a költségvetési hiány a GDP 1,5%-a körül volt, de az euróövezet 9 országában 2000-re már költségvetési többletet értek el.

sa következtében jelentősen megnövekedtek. A költségvetések helyzete az euróövezet országainak többségében tovább romlott, a zóna két legnagyobb gazdaságával rendelkező országa (Franciaország és Németország) folyamatosan nem tudta teljesíteni a Stabilitási és Növekedési Paktumba foglalt 3%-os költségvetési hiányt, és erre várhatóan a következő évben sem lesz képes. A Stabilitási és Növekedési Paktum értelmében, amennyiben egy ország költségvetési hiánya meghaladja a 3%-ot, meg kell indítani a Jelentős Hiány Eljárást, azaz ezen országok komoly büntetésre számíthatnak. Miután 2002-ben és 2003-ban az Unió legjelentősebb államai, Németország és Franciaország túllépte a küszöböt, a Tanácsban megkezdődtek a viták a Bizottság és a tagállamok között.

Az említett országok célja a szigorú küszöb átmeneti átlépése, hogy a szükséges strukturális reformokat megvalósíthassák, és átmenetileg tágabb költségvetési mozgásteret kapjanak.⁸

Miután az automatikus stabilizátorok adta lehetőségeket már kimerítették az országok, jelen helyzetben igen *kicsi a fiskális politika mozgásteret*. Németország a jövőben adócsökkentésre készül, hogy ösztönözze a gazdaságot, és ugyanakkor csökkentést tervez a támogatások és a jóléti programok terén. Az öregedő népesség jelentős fiskális terhet jelent, hiszen a nyugdíjrendszerre fordítandó kiadások az elkövetkező 50 évben a GDP mintegy 4–5%-ának megfelelő összeggel növekedhetnek, míg az egészségügyi és más ellátások a GDP további 3–4%-ával növelik a kiadásokat. Ilyen körülmények között szükség van a fiskális fegyelem javítására, ami a költségvetés főösszegének mintegy 0,5%-os éves csökkentését jelenti, illetve szükség van a kiadások hiteles és átlátható csökkentésére. Mindezek a strukturális reformok folytatásával érhetőek el, ami éves szinten mintegy 1,5%-os lefaragást is eredményezhet.

Spanyolországban az üzleti várakozások igen vegyesek, miután 2004 elején az ipari teljesítmény jelentősen visszaesett, ugyanakkor a jelzáloghitelezés, valamint a gépi beruházások emelkedésnek indultak. A Bizottság előrejelzésében 2,8%-os, illetve 2005-re 3,3%-os gazdasági növekedést jósol.

Portugáliában a gazdaság várhatóan ismét lassú növekedésnek indul, így a 2003-as visszaesés után a kibocsátás 2004-ben 0,75%-kal, majd 2005-ben 2,2%-kal nő. A gazdasági fejlődés elsősorban a külpiazi kereslet bővülésének, valamint a javuló ár alapú versenyképességnek köszönhető.

2003 közepén az euróövezet *inflációja* valamelyest 2% alá csökkent az Európai Köz-

⁸ Az elképzelés lényege az, hogy a 3%-os küszöb fennmarad, azonban a strukturális és a konjunkturális deficitet elkülönítenék. A korlát csak az előbbire vonatkozna, így visszaesés esetén a költségvetési kiadások növelésével lehetővé válna a gazdaság élénkítése. Szakértők szerint azonban a kétféle deficit elkülönítése problémát jelent.

ponti Bank (a továbbiakban EKB) célértékének megfelelően, azonban decemberben ismét 2%-ra nőtt. Bár az infláció az egyes országok között széles sávban mozog, a 12 ország közül hétben sikerült a 2%-os határ alatt maradni.

Az euróövezetben az EKB 2003 júniusa óta nem változtatott az irányadó kamatlábon. Valószínűleg az EKB a lassan beinduló gazdasági növekedés ellenére sem fog a kamatokhoz nyúlni, miután az inflációs nyomást ellensúlyozza az euró erősödése, valamint a várható bérnövekedés alacsony szintje.

Előrejelzések szerint az infláció nem fogja jelentősen meghaladni a 2%-os inflációs célt, mivel az európai konjunktúra nem lesz túl erőteljes. A dollár erősödése jelentős mértékben olcsóbbá teszi az importot, amely szintén az inflációs nyomás ellensúlyozásának kedvez. A konszenzus szerint az olajkínálat a következő évben stabilizálódik, ennek tükrében várhatóan esnek az energiaárak, de az előrejelzések itt is elég bizonytalanok.

A *munkanélküliség* az eurózónában 2001 óta növekszik, és bár a növekedés üteme nem volt túl jelentős, szintje világviszonylatban kiemelkedően magas. Az utóbbi időben az európai gazdaságokban nőtt a munkaerő-intenzitás, ami a munkapiac rugalmasabbá válásának is a jele. Egyes munkaadók kiaknázták a rugalmas munkaidő és munkaszerződéses adta lehetőségeket. Ennek ellenére a bérek csökkenésének jelei még nem láthatóak, ami azt mutatja, hogy azok lassan reagálnak a munkapiaci fejleményekre.

2002 közepe után a gazdasági lassulás hosszú távon is érvényesülni kezdett, a cégek egy része komoly munkaerő-elbocsátásokat hajtott végre, hogy javítsa az üzleti eredményességet, szemben a korábbi időszakokkal, amikor a cégek elsődlegesen a tőkekiadásukat csökkentették.

Az euróövezetben 2006 harmadik negyedében 517 ezerrel nőtt a foglalkoztatottak száma, így az állásban lévők 1,4 százalékkal többen voltak, mint 2005 harmadik negyedében. Az egész EU-ban a harmadik és azelőtt a második negyedben 1,1–1,1 százalékkal, az elsőben 0,9 százalékkal nőtt a foglalkoztatás. Lassult azonban a béremelkedés üteme, éves összehasonlításban a második negyedévi 2,6 százalékos ütemről 2,2 százalékosra.

A makrogazdasági stabilitás az euróövezet tagjává vált országok számára is folyamatos tennivalókat jelent. A magas színvonalú közszolgáltatások nyújtásához szükséges költségvetési bevételeket a munkahelyteremtést és a technológiai megújulást együttesen szolgáló gazdaságpolitika teremti elő. Az állami intézmények teljesítményének javulása kedvezően hat a jogbiztonságra, a jogalkotás és -harmonizáció terén elért eredmények javítják a jogalkalmazás hatékonyságát.

2006. május 2-i adatok alapján a GDP éves növekedési üteme változatlan áron az euróövezetben és azon belül Franciaországban, Németországban, Olaszországban, Auszt-

riában és Spanyolországban az alábbi táblázatban olvasható.

3. táblázat. A GDP éves növekedési üteme változatlan áron
*előzetes adat

A GDP éves növekedési üteme változatlan áron	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Euróövezet	1,5	2,6	2,9	2,9	3,8	2	0,9	0,7	2	1,3
Franciaország	1,1	2,4	3,6	3,3	4,1	2	1,2	0,8	2	1,5
Németország	1	1,8	2	2	3,2	1	0,1	-0	2	0,9
Olaszország	0,7	1,9	1,4	1,9	3,6	2	0,3	0	1	0
Ausztria	2,6	1,8	3,6	3,3	3,4	1	1	1,4	2	1,9
Spanyolország	2,4	3,9	4,5	4,7	5	4	2,7	3	3	3,4

Forrás: Eurostat, Structural Indicators Database IMF,WEO Database, 2006 April

Az alábbi táblázat betekintést nyújt az euróövezet reál GDP-, infláció- és folyó fizetési mérleg egyenlegébe.

4. táblázat. A nemzeti össztermék, az infláció és a folyó fizetési mérleg egyenlege az euróövezetben (előrejelzés)

	Reál GDP növekedés%		Infláció		Folyó fizetési mérleg egyenlege	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
	min./medián/max.	min./medián/max.				
Ausztria	1,4 / 1,8 / 2,0	1,7 / 2,1 / 2,3	1,1	1,4	-0,2	-0,3
Belgium	1,2 / 1,8 / 2,1	1,6 / 2,1 / 2,7	1,4	1,6	4,1	4,2
Franciaország	1,5 / 1,9 / 2,7	1,6 / 2,2 / 2,7	1,8	1,6	1,2	1,1
Hollandia	0,5 / 1,0 / 1,6	1,2 / 1,9 / 2,9	1,5	1,4	3,2	3,4
Németország	1,1 / 1,6 / 2,0	1,0 / 1,8 / 2,3	1	1,1	2,5	2,4
Olaszország	0,9 / 1,6 / 2,2	1,2 / 2,0 / 2,4	2,3	2,1	-1	-0,8
Spanyolország	2,6 / 2,9 / 3,5	2,6 / 2,9 / 3,5	2,5	2,5	-2,5	-2,6
Euróövezet	1,4 / 1,8 / 2,4	1,7 / 2,2 / 2,6	1,7	1,6	0,7	0,6

Forrás: The Economist poll (2004)

Az euróövezetben 2006-ban 1,9%-os gazdasági növekedés várható (az Európai Bizottság őszi előrejelzése szerint), azonban a fellendülés a vártnál élénkebbnek bizonyul, így a 2% feletti növekedési ráta is reálisnak tűnhet.

4. Következtetés

A következőkben röviden megvizsgáljuk az euróövezet erősségeit és gyengeségeit.

Erősségek/lehetőségek :

– A gazdasági növekedést erősíti a *magánberuházások fokozódása* és – kedvező nemzetközi környezet esetén – az euróövezet *exportja* magas szinten marad.

– A *munkanélküliség* csökkenni kezdett – még ha lassan is –, de az abszolút szint 2006-ben is nagyon magas lesz (több mint 8 %); külső sokkhatások hiányában mindez azt jelenti, hogy az *infláció* alakulásának kilátásai meglehetősen kedvezőek.

– Az euróövezetben hagyományosan érvényesülő alacsony kamatláb szintén erősségként értékelendő.

Gyengeségek/fenyegető veszélyek:

– A *magáncélú fogyasztás* és a gazdasági növekedéshez való hozzájárulása továbbra is meglehetősen mérsékelt marad, de a tőzsdei ügyletek fellendülése hozzájárulhat a magánkereslet megélénküléséhez.

– A *munkanélküliség* ugyan csökkenni kezdett, de abszolút szintje továbbra is túl magas, ezért folytatni kell a munkanélküliség elleni határozott küzdelmet.

– A „külső” veszélyek továbbra is fennmaradtak, sőt, súlyosbodnak, mint például a „globális egyensúlyhiány”, vagyis a dollár leértékelésének veszélye az USA fizetési mérlegének és költségvetésének hiánya következtében, vagy a kőolajár.

Fennállása óta az eurórendszer nagymértékű szavahihetőséget és bizalmat nyert el a fogyasztók, a megtakarítók és a beruházók körében egyaránt. Ez semmiképpen sem volt magától értetődő egy ilyen fiatal intézmény részéről. Ugyanígy sikerült az euróövezet részére egy önálló és alkalmas pénzpolitikai stratégiát kialakítani, amely az euróövezet különlegességeit figyelembe veszi. Ez a stratégia egyáltalán nem hasonlítható össze más központi bankok stratégiáival. Már kezdettől fogva sem volt jelen a feszültség vagy súlyos probléma az egységes monetáris politikák végrehajtása során.

Az Európai Központi Bank megbízatása az, hogy biztosítsa az árstabilitást az euróövezetben. Ezen az új tagállamok euróövezetbe történő felvétele sem fog változtatni. Az új tagállamok átvették az elismert közösségi szabályokat, a közösségi vívmányokat, és ismerik kötelezettségeiket a gazdasági és monetáris unió előkészítő fázisában. Az euróövezet új tagjainak nem kielégítő és nem tartós konvergenciája esetén növekedhetnek a monetáris terület növekedési és inflációs eltérései. Ez megnehezítheti az EKB számára az egységes monetáris politika bevezetését.

A következő években valószínűleg tovább bővül az euróövezet tagjainak száma, további országok lesznek képesek eleget tenni a konvergenciakritériumoknak. Azon országok,

amelyek megfelelnek e kritériumoknak, bevezethetik az eurót. Az EKB és az Európai Bizottság két évente jelentést készít az illető ország elért eredményeiről. Az EU Tanács e jelentések alapján dönti el, hogy az adott új ország tagja lehet-e az euróövezetnek vagy sem.

Irodalomjegyzék

<http://www.ecb.int>

http://europa.eu/index_hu

http://europa.eu/abc/121lessons/index_hu

http://www.europa.eu/abc/panorama/whatdoes/index_hu

<http://www.karrier.hu/eusarok/euszotar>

<http://www.economist.com/images/20040306/tab4.gif>

<http://www.imf.org>

<http://www.ecostat.hu>

<http://www.euro-info.ccir.ro>

<http://www.euro.lap.hu>

<http://euvonal.hu>

Kompetensen a tudás birodalmában

CSOMAFÁY FERENC

A XXI. században az oktatási-nevelő tevékenység hangsúlya nem az ismeretek elsajátításának mennyiségére esik, hanem arra, hogy mennyire képes az egyén a gyorsuló világban az ismeretek birtokában optimálisan felhasználni képességeit.

A szakemberek részéről élénk érdeklődés figyelhető meg a kompetencia kérdésének elméleti és módszertani elemzésével kapcsolatban. Az Európai Tanács oktatással foglalkozó munkacsoportja már 2001-től tanulmányozta a kompetencia kérdését. Kísérletet tett annak bemutatására, hogy a különböző országok szempontjából melyik kompetenciát tekintik a legfontosabbnak, illetve hogy mindezeket belefoglalják-e vagy nem a tantervek anyagába. Ebből kiindulva, Somai József és Páll Gyöngyvér ötletgazdák javaslatára, a Romániai Magyar Közgazdász Társaság (RMKT) többnapos képzést szervezett a gazdasági tantárgyakat oktató tanárok számára. Az erre vonatkozó pályázatot Zemba Orsolya, az RMKT ügyvezető igazgatója állította össze. A rendezvény fő támogatója a budapesti Apáczai Közalapítvány volt, a képzés témája pedig *A vállalkozói kompetencia kialakításának és fejlesztésének módszertana*. A rendezvények Kolozsváron 2007. február 16–18., Csíkszeredában 2007. március 22–24. között zajlottak.

A kompetencia a magyar nyelvben illetékeséget, szakértelmet jelent. A menedzsment világból átvett szó, hozzáértési magatartást és hatásos kommunikációt is jelöl, megfigyelhető és leírható. Más értelmezés szerint a sikeres vállalkozók képességének milyenségét is kifejezi. A sikeres képzés emlékezetessé tételéért az alábbiakban ismertetjük a rendezvényeken elhangzott előadások kiemelkedőbb tételeit.

Kommunikáció

Albert Júlia színésznő, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem beszédtechnika tanára, *A verbális és nonverbális kommunikáció az üzleti életben* című előadásában a kommunikáció fontosságáról, formáiról értekezett. Kifejtette, hogy milyen szerepet játszik az üzleti életben a beszédhibák kijavítása. Igen érdekes volt a különböző népek kommunikációs szokásairól szóló rész. A kommunikáció azt jelenti, hogy valaki valakinek valamit valamiről közöl. Nem lehetünk meg nélküle. Az egyik formája a verbális kommunikáció, az érzések, szándékok szóban való átadása. A másik formája a nonverbális kommuniká-

ció. Kérdés, hogy melyik sikeresebb. Ilyenkor figyelembe kell venni a beszéd formai jegyeit, a hanghordozást, hangerőt. Ha beszéd közben valaki dadog vagy hosszabb szünetet tart, az jelzés számunkra. A metakommunikáció megerősíti a közlést.

Továbbá beszélt azokról a tényezőkről is, melyek hozzájárulnak a verbális kommunikáció kialakulásához. Az ember úgy beszél, ahogy a környezetében hallja. A kommunikáció módja hozzájárul a személyi kapcsolatok kialakulásához. Az üzleti kapcsolatokban szükséges a jó kommunikációs készség. A megcélzott egyénnek képesnek kell lennie elfogadni a kommunikációt. Különböző kultúrák különböző kommunikációs formákat feltételeznek, ezért ismerni kell a mosolyt, az arckifejezést, a gesztusokat, melyeknek fontos szerepük van a közlésben. Különböző helyzetgyakorlatokat elemeztek, mind például az alá- és felérendeltségi viszonyban levő egyének közti munkakonfliktus megoldását, illetve az utánzott iskola igazgatójával különböző társadalmi kategóriából származó fegyelmezetlen gyermekek viselkedését. Az elképzelt eseteket a kommunikációs stratégiák, a verbális és nonverbális közlés sajátosságai alapján tárgyalták. A különböző üzleti találkozások alkalmával a kézfogás, a névjegykártyák átadása, ajándékozási formák ismerete is fontos a tárgyalás lefolyása szempontjából. Az előadást beszédtechnikai gyakorlatok is gazdagították, melynek során az előadó megismertette a hallgatókkal, hogyan lehet leküzdeni a különböző beszédhibákat, melyek a kommunikáció stresszt keltő mechanizmusai, és hogyan lehet általában leküzdeni az izgalmat. Felhívta a figyelmet, hogy vállalni kell az izgalmat, mert ezzel azt bizonyítjuk, hogy magabiztosak vagyunk.

Csép Sándor médiaszakember *A vállalkozói magatartás koreográfiája és mimikája* című előadásában a nem verbális kommunikációról értekezett. Külön érdekességet jelentett a tanárok próbaóra alatti magatartásának, viselkedésének, beszédének elektronikus rögzítése, a nonverbális kommunikációs készségük kiértékelése és ezt követően a különböző egyéneknek szóló tanácsok megfogalmazása. Ez azért is fontos, mert a testbeszéd a kommunikáció 66%-át jelenti, kiemelve még a szemkontaktus fontosságát is. Tekintetünkkel kommunikálunk, melyeknek jelzésértéke van. A látvány, mozgás, gesztusok, a pantomimika, a tekintet iránya kölcsönösen kommunikációt hordoz. A távolságtartás fontossága tulajdonképpen a kapcsolat minőségét jelzi. Van multimédiás kommunikáció, hang és kép összekapcsolása, melyben a kép kiegészíti a mondanivalót. Az emberi kapcsolatok kialakításában fontos az udvariasság, amely ugyanakkor hozzájárul az empátia kialakításához. A látvány arra irányul, hogy hatékony kommunikáció valósuljon meg. A külső megjelenés hatással van a beszélgetőtársra, mert a gondosan, jól öltözött egyén kellemesebb benyomást kelt. A gazdasági menedzserek nagy figyelmet helyeznek a külső megjelenésre. Mind a pedagógus, mind az üzletember számára elengedhetetlen követelmény,

hogy ismerje a nonverbális kultúrát. A kurzus hallgatóinak nonverbális cselekedeteiről elektronikus felvétel történt, melyeket közösen elemeztek ki, nem kis meglepetéseket fogalmazva meg egymás kommunikációs készségéről. Kiderült, hogy a kísérletező tanár verbális és nem verbális kommunikációja hogyan mutatkozik a szakórán. Az egyénre szabott tanácsadások nagy segítséget jelentettek a jelenlevőknek, amelyek végül is azt eredményezhetik, hogy a tanár hatékonyabban kommunikáljon a diákokkal. Volt olyan gyakorlat is, melyben képtelen a Magyar Pedagógus Szövetség egyik képviselője az Oktatási és Kutatási Minisztérium képviselőjével a magyar tankönyvkiadás problémáiról tárgyalni. Ezen kívül volt egy elképzelt üzleti tárgyalás is, melynek tárgya: hűtőszekrényt eladni az eszkimóknak. Ehhez megfelelő marketingpolitikát kellett bemutatni. A továbbiakban még szülő-igazgató közötti elképzelt konfliktust is meg kellett oldani, mely konfliktust az szült, hogy egy gazdag szülő gyereke megsértette az iskolai szabályzatot. A szülő, gyermekpártoló magatartása miatt, konfliktusba került az iskola igazgatójával. A konfliktus megoldásának verbális, nonverbális módja volt az elemzés tárgya.

Gazdasági kompetencia és gazdasági kultúrára való nevelés.

Somai József, az RMKT tiszteletbeli elnöke, *A gazdasági kultúrára való nevelés összetevői* című előadásában elemzi a gazdaság és kultúra viszonyát, illetve a gazdasági kultúrára nevelés mozzanatait. A köznapi tudat szintjén az ismeretek leltárában már kisgyermek korban megjelennek a gazdasági kultúra bizonyos elemei, így például a tulajdonjog fogalma, mert a gyermek azt mondja: „Ez a baba az enyém.” Ez a kijelentés már a tulajdonlás fogalmának a közlése. Tehát a tulajdon fogalmát többek között a beszéd elsajátításával egyidejűleg tanuljuk, hiszen a gyermek is meg tudja már fogalmazni, mi az övé. A gazdasági kultúra elemeinek elsajátítása a formális és informális tanulás eredménye, de rendszerezett formában történő elsajátítása hozzájárul ahhoz, hogy ezt meg is értse, melynek következtében helyes gazdasági döntéseket lesz képes hozni. Ez az ismeretszerzési időszak kihat egész életére.

A gazdasági kultúrára való neveléssel kapcsolatban különböző téveszmék jelentek meg az idők folyamán. Például, az ismeretek hiányában, a gazdasági cselekvéshez olyan negatív szemlélet is társulhat, mint a becsapás vagy a fondorlatos jelző. Akik nem rendelkeznek megfelelő gazdasági kultúrával, valóban sokszor a becsapás áldozatai lehetnek. Nem hiába hangsúlyozza Somai József, hogy a vállalkozáshoz hozzátartozik a tudás, a verseny, a kockázatvállalás. Ha az üzleti világról nem alakul ki helyes kép, akkor nem alakulhat ki az etikus magatartás sem. Az intézményesített gazdasági képzés célja, hogy megalapozza az egyén pénzügyi kultúráját, kialakítsa az ésszerű üzleti magatartást, ismerje meg a vállal-

kozás igazi világát, figyelembe véve az Európai Unió követelményeit. Tudásalapú társadalommá kell válni, amely képes megvalósítani a fenntartható gazdasági növekedést, ami pedig a fejlődést biztosítja. A gazdasági élet dinamikus fejlődése szükségessé teszi a permanens gazdasági tanulást. Előadásának egyik értékes fejezete a történelmi visszatekintés, melyet a ma embere kevésbé ismer, s melyből megtudhatták a jelenlevők, hogy többek között már Apáczai Csere János is szerepet játszott a gazdasági kultúra kialakításában, aki az elsők között magyar nyelven határozott meg gazdasági fogalmakat. Az *Enciklopédiájában* csinálmányokról beszél, s ebben található a gazdasági eszközöknek az első magyar nyelvű megfogalmazása. Wesselényi Miklós *Balítélet* című könyvében a modern gazdálkodást indítványozta. Brassai Sámuel az erdélyi gazdasági gondolkodás megteremtője. Ebből a szempontból értékes az a munkássága, melyet a gazdasági életről az általa szerkesztett *Vasárnapi Újságban* kifejtett. A lap ezen kívül gazdasági tanácsokat is adott. Brassai gazdasági munkásságának nagy érdeme a hitel- és a bankélet ismertetése. Bölöni Farkas Sándor elítélte a jobbágy verejtekén való meggazdagodást. Elfogadható volt számára a vagyonosodás, ha az szorgalmas, becsületes munka eredménye. Ő volt az, aki könyvében a polgári rendszert a rendi világ fölé helyezte. Nevéhez fűződik az 1825-ben megalakított Gondoskodó Társaság, melynek célja a takarékoskodás és az eladósodás elleni védekezés. Ezzel megteremtette a szövetkezeti alapon működő első társulást, mely a későbbi takarékpénztár elődje volt.

Somai József elemezte a gazdasági szakoktatás történetét is. Kihangsúlyozta, hogy valójában mit is jelent az anyanyelven történő gazdasági szakoktatás a különböző nemzedékek számára. Továbbá hangsúlyozta azt is, hogy ki kell alakítani az iskola, az otthon és munkahely közötti kapcsolatot, mely hosszabb távon a permanens képzés megalapozása.

Páll Gyöngyvér, a Kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium tanára, *A vállalkozói kompetencia kialakításának és fejlesztésének módszertana* című előadásában bemutatta a kulcskompetenciák jellemzőit. Elemezte a vállalkozói kompetenciát, illetve a siker és sikertelenség meghatározó tényezőit. Módszertani szempontból az interaktív módszerek, a csoportmunka előnyeit taglalta a vállalkozói kompetencia kialakításában.

A kompetencia az ismeretek, készségek, az attitűdök transzferábilis, többfunkciós egysége, mellyel mindenkinek rendelkeznie kell, hogy be tudjon illeszkedni a társadalomba. Meghatározásából kitűnnek a kompetencia jellemzői. Ezek transzferábilisak, tehát áttehető egyik helyzetről a másikra, mely által számos szituációban alkalmazható. A másik jellemzője az, hogy többfunkciós, vagyis különböző célok elérésére, problémák megoldására alkalmas. Ma már köztudott, hogy az ismeretek elsajátítása nem zárul le az iskola vagy az egyetem elvégzésével egy időben. Különböző szinten bővíteni, újítani kell az ismereteket. A munkavállalás is sokkal dinamikusabb. Az egyén élete folyamán általában több-

ször fogja változtatni munkahelyét. Az is fennállhat, hogy újabb és újabb területeken fog dolgozni. A változtatásokhoz az ismereteket, készségeket adaptálni kell. A kompetencia léte viszont minden esetben szükséges a munka és a készségtanulás szempontjából. A kulcskompetencia általános és kerettantervi kompetenciának is nevezhető, mivel tantárgyaktól független, az életen át történő tanulásnak egyik feltétele. A kompetenciának nyolc területe van: 1. Az anyanyelvi kompetencia, gondolatok, érzések, tények szóbeli és írásbeli formában történő kifejezését jelenti; 2. Idegen nyelvi kompetencia, mely hozzájárul a kultúrák közti kapcsolatok elmélyítéséhez; 3. A matematikai, technológia, természettudományos kompetencia amely a természeti világ törvényeinek megértését eredményezi; 4. A digitális kompetencia, az elektronikus média magabiztos használatát jelenti, valamint az ismeretek tárolását és felhasználását; 5. A tanulás tanulása, mely csoportban történő ismeret-elsajátítást jelent; 6. Az állampolgári kompetencia az egyénnek azt a képességét jelenti, hogy hatékonyan részt vegyen a társadalmi életben; 7. A vállalkozói kompetencia, amely feltételezi, hogy az egyén alkalmazkodik a változásokhoz, és képes legyen elfogadni és felhasználni az ismereteket; 8. Kulturális kompetencia, amikor az egyén gondolatait, elképzeléseit különböző kulturális alkotásokban képes kifejezni.

A vállalkozói kompetencia szűkebb értelemben a vállalkozás létrehozását jelenti, tágabb értelemben az egyén életének irányítását. Ezt a képességet már gyermekkorban ki kell alakítani. A vállalkozói készség fejlesztése félreértésre ad okot. Nem arról van szó, hogy mindenkit vállalkozóvá kell nevelni a szó közgazdasági értelmében, ezt nem is lehet, hisz ehhez sajátos képességekre van szükség. A vállalkozási attitűdöt széles értelemben kell elemezni. Ezen kívül azt is jelenti, hogy az egyén képes mérlegelni, kielemezni, döntést hozni, kialakítva így a maga életstratégiáját. Lényegében az egyéni életviteléhez szükséges menedzseri, szervezési ismereteket kell kialakítani. Így tud majd az élet változásaira reagálni. Szükséges egy jó időbeosztási képesség s az egyén pénzügyi menedzsmentje vagy az egészséges életvitel képessége.

Páll Gyöngyvér kifejtette, miként értelmezik különböző országokban a vállalkozói kompetenciát. Izlandban például hangsúlyt fektetnek az innovációra és megszervezték a fiatal vállalkozók versenyét. Csehországban pedig egy interaktív virtuális fórumot teremtenek a tanároknak, azért, hogy a tapasztalatukat kicserélhessék egymással.

Romániában a középiskolában a Közgazdaságtan, és a vállalkozási ismeretek tantárgyának tanterve felhasználja az Európa Tanács Oktatási Munkacsoportja által megfogalmazott követelményeket, módszertani javaslatait, nevezetesen azt, hogy miként vegyék figyelembe a tanulók élettapasztalatát, illetve a hazai gazdasági élet elvárásait. Megállapította, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a gyakorlati alkalmazásra, valamint hogy túl sok az elmélet és kevés a gyakorlati megvalósítás.

A tanárok önismereti tesztekkel oldották meg. Az időgazdálkodással kapcsolatban kérdőívet töltöttek ki, esettanulmányok anyagait beszéltek meg csoportmunka formájában. A gazdasági játékok bemutatása, a tapasztalatok összevetése eredményes kommunikációs kapcsolat kifejlesztését segíthette. Felhívta a figyelmet arra, hogy Romániában már működnek különböző gazdasági jellegű képzések. A gimnáziumi oktatásban játékos formában a piacgazdaság elemeit, működését érzékeltetik a tanulókkal. Ezáltal hozzájárulnak a tanulók gazdasági neveléséhez.

Iskolamenedzsment

Tőkés Elek, a Kolozsvári Báthory István Líceum igazgatója, volt vallásügyi államtitkár, tanfelügyelő, az általa vezetett intézmény tevékenységéről értekezett. Az előadásból a résztvevők megtudják, hogy a nevelés érdekében mennyire szükséges az anyagi alapok megteremtése. Az iskolák költségvetése két forrásból származik. Egyrészt az állami költségvetésből, másrészt saját forrásból. Az iskola működését befolyásolja a helyhatóságok hozzáállása. Az igazgató megtervezi a költségek felhasználásának lehetőségét, az anyagiak optimális felhasználását, melyet a nevelő tanácsnak bemutat. Az anyagi alap jó része a központi költségvetésből származik. Az egyénektől is függ, milyen hatékonysággal használják fel a kiutalt pénzüsségeket. Mint ahogy az önkormányzatokban uralkodó erők magatartása is meghatározó lehet egy-egy iskola működtetésében, úgy nehezen meghatározhatók azok a körülmények, melyek elősegíthetik vagy gátolhatják az infrastruktúra kiépítését. Ezek a hatások befolyásolhatják mind a tanárok, mind a diákok közérzetét. Ha iskolabarátság van az önkormányzatban, az hozzájárulhat a tanárok-diákok önbecsüléséhez is. Ebben az esetben mindkettő kellemesen érezheti magát az iskolában. Ki kell alakítani azt a képességet, hogy ügyeljék az iskola tulajdonát. Kolozsváron az önkormányzat egyenlőtlenül osztja el az anyagiakat. Bizonyos iskolák, más iskolákhoz képest, kevesebb pénzt kapnak. Éppen ezért ezeknek az iskoláknak célszerű a pénzfelhasználás minél hatékonyabb formáját választani. Előtérbe kerül a belső erőforrások minél hatékonyabb felhasználása.

Tőkés Elek beszélt az igazgató felelősségérzetéről, arról, hogy a ma iskolája minőségi oktatást kell nyújtson. Ehhez viszont anyagi fedezet szükséges, melynek következménye, hogy mind a tanár, mind a tanuló, de a kisegítő személyzet is jól érezze magát az iskolában, így az örök emberi értékek elsajátítása is gördülékenyebben halad. Továbbá elengedhetetlen a transzparencia és a bizalom is. Nem lehet bizalom nélkül tanintézetet vezetni, mert az az, ami összekovácsol, munkafegyelmet teremt, és ugyanakkor kialakít egy kohe-rens légkört.

A szakminisztérium jelentős pénzösszeget biztosít tanszerek vásárlására. Sajnos az is valós helyzet, hogy a tanszereket gyártó ipar nem volt erre kellőképpen felkészülve. Ajánlja, hogy a tanárok kapcsolódjanak be a pályázatok minél eredményesebb megírásába. Ma már EU-s pénzekhez is hozzá lehet jutni. Jó eredmény esetén hatékonyabb lehet a munka. A paternális vezetési stílus elfojtja a kezdeményező készséget.

Szó esett az új tanügyi törvénytervezetről, amelynek egyik „erőssége”, hogy sok hasznos újdonságot nem tartalmaz. A decentralizáció következtében az igazgató, de a tanszemélyzet felelőssége is megnő. Az iskolában az esetleges konfliktusok megoldási módja is lépést kell tartson a kor követelményeivel; az országban levő iskolák kollaborálása jobb kell legyen; ügvelni kell a szórványban levő iskolákra. Ahol felszámolják az iskolát, annak a településnek nincs jövője, az ott levő gyermekeket iskolabuszokkal be kell szállítani nagyobb településeken levő iskolákba, ahol bentlakások vannak. A szegényebb gyermekeknek ösztöndíjat kell nyújtani azért, hogy az esélyegyenlőséget biztosítani tudják.

Kezdeményező-készség és a kockázatvállalás kialakítása

Dr. Kovács Zoltán, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem egyetemi adjunktusa, *Pozitív gondolkodás pszichológiai, pedagógiai megközelítése* című előadásában kiemelte, hogy a pozitív gondolkodást mint a gondolat bátorságadó erejét már I. Kant (1724–1804) is leírta. Amerikában a XIX. században azonos nevű szellemi mozgalom alakult ki R. W. Emerson (1803–1882) filozófus kezdeményezésére. Európában valamivel később terjedt el ez a terápiás gyakorlat É. Coué (1857–1926) francia gyógyszerész nyomán, aki azt vallotta, hogy minden testi és lelki betegség gyógyítható a pozitív gondolkodás módszerével. Az elgondolás téves volt, de az tény, hogy az autoszugesztív ellazulást idéz elő, ami egyébként az autogén tréningek bevezető gyakorlata. Németországban O. Schellbach (1901–1970) intézetet alapított az ún. *mentálpozitívizmus* elterjesztésére. 1920-ban indult el az ún. *nagynémet sikertér* népi mozgalma, amit a nácik érdekeikre kihasználtak.

A pozitív gondolkodás jelenlegi terápiája J. Murphy, N. V. Peale és D. Carnegie nevéhez kapcsolódik. Jelszavuk: Hagyd a gondolataid, élj! E. Freitag speciális szugesztív-formulákat dolgozott ki minden testi és lelki betegségre, amelyeket naponta ismételtetni kell. Ún. szubliminál zenés hangkazzettákat forgalmaznak, amelyek a hallásküszöb alatt tartalmazák a rövid idejű formulákat.

A pozitív gondolkodást önsegítésre ajánlják, számos gyógyító eljárásban alkalmazzák, egészségesek és szervezett terápiákban résztvevők számára az önszugesztív támogatást jelenthet, azonban az értelmileg és testileg sérült betegek kezelésére alkalmatlan. Leegyszerűsítve az sem igaz, hogy a negatív gondolatok megbetegítenek, a pozitívak meg gyógyítá-

nak. A kognitív magatartásterápiák nem azt hangsúlyozzák, hogy a negatív gondolatokat pozitívakra kell cserélni, hanem azt, hogy a gondolatainkat a valósághoz igazítsuk, míg a pozitív gondolkodás a valóságot megszépítő szemüvegen láttatja, az egyén nem szembesül a problémákkal. Nincs szabályozott képzés, és a pozitív gondolkodásterápia jelenleg vesztett a jelentőségéből.

Dr. Fábián Andrea, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Szociológiai Munkásképző Kar adjunktusának *A hatékony szociális interakciót befolyásoló családpszichológia* címen tartott előadása azért időszerű, mert a család képezi a szocializációs folyamat egyik fontos elemét. A család főleg kisebb korban meghatározza a gyermek fejlődését. Kialakítja a gyermekben a szociális kezdeményezőkézséget. Rendszerelméleti szempontból közelítette meg a kérdést, jellemezte a családot mint rendszert, mint műhelyt. Az előadó szerint a család önszabályozó rendszerként fogható fel, melynek alapelve a homeosztázis. Milyen egyensúlyra törekszik? A homeosztázis elvesztése fenyegetettség és bizonytalanság érzését kelti az egyénben. A család szoros kapcsolatban van a környezettel anélkül, hogy beleolvadna. Felvetődik a kérdés: Hogyan valósul meg az önszabályozás? Mint ismeretes, játékszabályok, belső törvények irányítják a családot. Ennek függvényében megkülönböztethetők zárt és nyitott családi közösségek. A zárt családnál szabályozási szokások szigorúbbak, mint a nyílt családoknál. Különbség létezik a strukturált és strukturálatlan családok között, annak függvényében, hogy a rendszer alkotóelemei egyensúlyban vannak-e vagy nem. Más szempontból is megközelíthető a család. Hivatkozott Virginia Satir álláspontjára, mely szerint a család műhelyként is felfogható, ahol személyiséget alakítanak ki. A két mester a szülők, akiket nem képeztek ki erre a feladatra. Satir megfogalmazza a modern ember-robot képét: Érti és fejleszti testét, becsületes önmagával, hajlandó kockázatot vállalni. Képes alkalmazkodni az újhoz, úgy, hogy megtartja a régiből a hasznost. Ennyiből is kitűnik, hogy a család keretet teremt a gyermek fejlődésének, a vállalkozói készség bizonyos elemeinek megjelenítésében.

A családi élet keretében megjelent konfliktusok szerint elemezhetjük a hatást a gyerekre. Satirára hivatkozva kiemeli azt, hogy a család konfliktusaiban négy csoportot különböztetünk meg: 1. Önértékelést; 2. Kommunikációt; 3. Szabályokat; 4. Társadalommal való kapcsolatot. Ennek alapján különbséget tesz problémás és problémamentes család között. A problémás családra jellemző az alacsony önértékelés, az öntörvényű szabályok, félelemmel teli kapcsolat. Az életerős családokat a magas önértékelési szint jellemzi, ezek nyitottak és rugalmasak. A problémák megoldására az önértékelés növelése, másrészt a segítség abban, hogy a fiatal felelősségteljesen viselkedjen.

A kurzusokon részt vevő tanárok különböző önismereti tesztekkel oldottak meg. Az

előadó bemutatott különböző modelleket, melyek segítik a pedagógusokat a diákok jobb megismerésében. Az interaktív tevékenység során, melyet az iskolában is lehet alkalmazni, azonosítható a kis közösség problémája. Ennek alapján meg lehet állapítani, melyek a halmozott nehézségek. Így megoldási stratégiákat lehet kidolgozni a gyerekekkel együtt.

Erdei Ildikó, a Temesvári Nyugati Tudományegyetem munkatársa, a Pszichológia Tanszéken dolgozik. Kolozsváron tartott előadásában, a címnek megfelelően, a *Vállalkozási kompetencia fejlesztésének fontosságáról* beszélt. A kompetencia az utóbbi időben nagyon elterjedt, divatos fogalom lett, lényege: nem csak ismeret és készség, hanem az ismeret és készség attitűdjének egy olyan rendszere, amit nem feltétlenül iskolaszagú oktatásként szerzünk meg, hanem az anyanyelv mentén alakul ki és természetesen tudjuk használni különböző élethelyzetekben. Az előadás gyakorlatra volt felépítve, melyben egy játék keretében csoportos problémamegoldás szerepelt. A gyakorlat tapasztalatát kibontva eljutott a gondolathoz, hogy a vállalkozói kompetencia a mindennapi életben segítséget nyújt ahhoz, hogy a feladatokat minél eredményesebben oldják meg. A kudarc feldolgozása úgy történjen, hogy az egyén tovább tudjon lépni. Az előadás egyik erénye a pályaválasztás nehézségeinek feltárása, ami nem közömbös a tanárok számára, mert napi gyakorlatukban találkoznak ezzel a problémával, ami emberi sorsok meghatározója lehet a későbbiekben.

Európa abban bízik, hogy egy napon létrejön a tudásalapú társadalom; ehhez meg kell ismerni önmagunk, és célok kitűzését kell felvállalni.

A többnapos képzés nyomán, tudásban gyarapodva, a képzésen részt vevő tanárok továbbadhatják diákjaiknak azokat a kompetenciafejlesztő modelleket, amelyek alapján jobban megállhatják helyüket a világban.

Felnőttképzés Székelyudvarhelyen

GERÉB LÁSZLÓ*

Az oktatási intézmények számára egyre nagyobb kihívás, hogy a gazdasági élet aktív szereplőivé tudjanak válni, ezáltal is alátámasztva létjogosultságukat. A Székelyudvarhelyi Főiskola a felsőfokú közgazdászképzés mellett több felnőttképző programmal is ráerősít erre az aktív részvételre. Az eddig szervezett felnőttképző programjainkat többnyire az uniós csatlakozás témája köré építettük fel, hisz az ilyen jellegű képzésekhez kaptunk a legkönnyebben támogatókat.

És néhány hónapja megszületett a döntés: Románia európai uniós tagállammá lett. A csatlakozás azonban nemcsak pozitív dolgokat, hanem komoly kihívásokat is jelent, amelyek leginkább a vállalkozói szférát érintik. Fontos tehát, hogy egy térség polgárai nyitottan, az újra fogékonyan, a vállalkozások pedig minél felkészültebben kerüljenek be az uniós gazdasági vérkeringésbe. A Modern Üzleti Tudományok Főiskolája Székelyudvarhelyi Képzési Központja a fentiek alapján, ugyanakkor a gazdasági képzésben való tízéves tapasztalatra támaszkodva, több felnőttképző programot is elindított, melyek megvalósításába neves partnereket is sikerült bevonni. A következőkben ezeket a programokat ismertetnénk.

EUROMENEDZSER SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS: A képzés magyarországi népszerűségén felbátorodva, 2004-ben a Székelyudvarhelyi Képzési Központban is elindult a tatabányai MÜTF Euromenedzser szakirányú továbbképzése.

Honnan is az ötlet erre a képzésre? Tapasztalataink szerint sok vállalatvezető vagy vállalati vezetőpozícióban lévő személy rendelkezik mérnöki vagy más, nem gazdasági jellegű diplomával, mely személyek számára hasznos lenne egy közgazdasági utóképzés. Ugyanakkor az Európai uniós tagság komoly kihívások elé állítja az itteni vállalkozókat is. A képzés ezekre a kihívásokra próbál válaszokat adni az Európai Unióról szóló naprakész információkkal. Ez a képzés tehát egy tudományos, ugyanakkor gyakorlatorientált tantervre épülő kétéves másoddiplomás képzés. Olyan korszerű ismeretanyag birtokába juttatja a hallgatókat, ami az egységes európai piacokon való helytálláshoz elengedhetetlenül szükséges. Célja olyan szakemberek képzése, akik végzettségük, korábbi eredményes tevékenységük során szerzett tapasztalataikra támaszkodva, a szakirányú továbbképzés követelmé-

*MÜTF – Székelyudvarhelyi Képzési Központ ügyvezető igazgatója.

neyeit teljesítve jártasakká válnak az integráció kérdéseiben és a nemzetközi együttműködés szervezésében. Megalapozott ismereteik, készségeik és gyakorlati felkészültségük alapján képesek a szervezetek működtetésének irányítási feladatait munkatársi, illetve vezetői szinten ellátni.

A képzés időtartama két év, ami négy félévre tagolódik. Minden félév egy Európai Unióval kapcsolatos ismeretkört ölel fel, melyeket moduloknak hívunk. Az előadásokat többnyire neves magyarországi egyetemi, főiskolai tanárok, valamint helyi vezető gazdasági szakemberek tartják. A képzés elvégzését bizonyító oklevelet a tatabányai anyaintézmény bocsátja ki, ugyanakkor a képzésben résztvevők egy projektmenedzser román OKJ-s felnőttképzést igazoló oklevelet is kapnak. Az EUROMENEDZSER szakirányú továbbképzést a Magyar Akkreditációs Bizottság kiválóra minősítette.

EUMTK PROGRAM (Európai Unió Megfelelési és Tudásközpont): A Magyar Gazdasági és Közlekedési Minisztérium a magyarországi sikeres példa után Székelyföldön is elindított egy, a vállalkozókat az uniós kihívásokra felkészítő programsorozatot. A képzés kis- és közepes méretű vállalkozások piaci hatékonyságának és versenyképességének fejlesztését tűzte ki céljául, háromhónapos időtartamban. 2005 tavaszán Székelykeresztúron indult az első ilyen rendezvény. Ezt követte a sepsiszentgyörgyi, a marosvásárhelyi, majd negyediként a csíkszeredai képzés. A program szervezését és szakmai háttérét, mely a képzési, tanácsadási, valamint mentori tevékenység lebonyolítását jelenti, a Modern Üzleti Tudományok Főiskolájának Székelyudvarhelyi Képzési Központja biztosította. A képzés során fontos szempont a gyakorlatias gazdasági-üzleti ismeretátadás számos szakterületen, úgymint az adózás, vállalkozási jog, marketing, pályázatkészítés, hitelezés stb. A program személyre szóló tanácsadást, konzultációs lehetőséget is biztosít a vállalkozóknak az erre a célra kialakított központban. A Gazdasági Minisztérium illetékes vezetői ígéretet tettek, hogy a programot ebben az évben is folytatni fogják.

AGRÁRMENEDZSER KÉPZÉS: Főiskolánk az Apáczai Közalapítvánnyal közösen egy olyan európai uniós mezőgazdasági szakismeretekkel felvértezett szakembercsoport képzését tűzte ki célul, akik képesek lesznek a támogatott cégek alkalmazásában uniós projektek végrehajtására és az elszámolási pénzügyi és szakmai dokumentációk összeállítására. A képzéscsomag mezőgazdasági szaktárgyak, korszerű gazdasági tárgyak, számítástechnika és nyelvképzés területéről tartalmaz ismereteket. A képzés során a résztvevők elsajátíthatják azokat az ismereteket, amelyek szükségesek egy eu-s mezőgazdasági kisvállalkozás működtetéséhez. A jelen képzés összhangban van a román felnőttképzési rendszer szabályaival, ugyanakkor a magyar felnőttképzési rendszerben a „mezőgazdasági menedzserasszisztens, OKJ szám: 55.624901” akkreditált képzési formát vettük figyelembe. En-

nek fontos hozadéka, hogy az OKJ oklevél megszerzésével a hallgatónak lehetősége nyílik egy hasonló képzést nyújtó főiskola valamelyik karára beiratkozni, ahol a jelen képzésben összegyűjtött kreditszámokat hasznosítani tudja. Ennek érdekében intézményünk már felvette a kapcsolatot egy magyarországi, agrárképzésben jeleskedő főiskolával. A képzés 28 héten keresztül hétvégi képzésben, pénteken és szombaton zajlik.

PÁLYÁZATÍRÓ KÉPZÉS: Románia 2007-es csatlakozásával lezárul az időszak, amikor a felzárkóztatási, előcsatlakozási pénzügyi alapokat lehetett lehívni. Ezt követi a Strukturális és Kohéziós Alapok támogatása, amely a korábbinál egy jobb színvonalú, szakmai és pénzügyi szempontból átgondolt, professzionálisan megtervezett és menedzselt programok rendszerét jelenti.

Főiskolánk a DeveloConsult szaktanácsadó céggel és az Apáczai Közalapítvánnyal közösen 2006 novemberében elindított egy képzést, amelynek célja a különböző területek szakembereinek felkészítése az új kihívásokra, a lehetőségek felismerésére. A képzés eredményeként, általános és gyakorlati ismereteket szereztve, a résztvevők alkalmasságot nyernek uniós pályázati projektek megtervezésére, dokumentációk készítésére és az elszámolási-pénzügyi és szakmai dokumentációk összeállítására. A résztvevők átfogó képet szerezhetnek az EU pályázatait érintő kérdésekről, valamint további információkkal gazdagodhatnak a saját területüket érintő szakmai kérdésekben is, mind az előadások, mind pedig a gyakorlatok alkalmával. Valamennyi előadást a téma szakavatott ismerője tartja.

Az előbbieken bemutatott programok révén kissé közelebb jutottunk a gazdasági vérkeringésbe való bekapcsolódásba. És mi sem igazolja jobban ezeknek a programoknak a létjogosultságát, mint az a tény, hogy a fenti programok mindegyikére évente közel száz jelentkezőt regisztrálunk.

Újdonságok a gazdasági és pénzügyi jogszabályozásban XLVII. rész

PÁSZTOR CSABA

A Hivatalos Közlöny I. részének 2007/170–2007/234. számaiban megjelent gazdasági, pénzügyi újdonságok a következő témaköröket ölelik fel:

1. adózás, adóbevallás;
2. állóeszközök amortizációja, felértékelése;
3. munkabérszerződések, munkabérre befizetendő összegek;
4. vám, áfa, luxusadó, pénzmosás, nyereségadó;
5. privatizáció, kedvezmények kis- és középvállalatok részére, mezőgazdasági pénzki-egyenlítések, tőzsdepiaci normák;
6. pénzügyi auditálás, könyvvizsgálás;
7. nyugdíjak, ösztöndíjak;
8. könyvviteli normák, hitelszövetkezetek működése;
9. ingatlanok és földterületek visszaigénylése, tűzoltósági kötelezettségek, fiskális kasszagép-használat;
10. külföldi utazás, helységnevek, fogyasztóvédelem, a kereskedelmi társaságok bejegyzése.

1.1. A 2006/282-es sz. pénzügyminiszteri rendelet (2007/175-ös sz. H. K.) tartalmazza az adófizetők 010, 020, 030, 040, 050, 060, 070-es sz. nyilatkozatainak modelljeit és azok kitöltésére, leadására vonatkozó normákat..

2.1 A 2007. 01. 31/105-ös sz. kormányhatározat (2007. 02. 12/103-as sz. H. K.) az állóeszközök minimum értékét határozza meg, amely alapján a határozat megjelenése után állóeszközként lehet ezeket nyilvántartásba venni (1800 lejtől).

3.1. A 2007/72-es. sz. törvény (2007/217-es sz. H. K.) a kedvezményeket tartalmazza a tanulók és egyetemi hallgatók alkalmazása esetén.

4.1. A 2007/22-es sz. sürgősségi kormányrendelet (2007/230-as sz. H. K.) megváltoztatja és kibővíti a 2003/571-es sz. adótörvény 157-es sz. cikkelyét az ÁFA területén.

5.1. A mezőgazdasági, erdészeti és vidékfejlesztési miniszter 2007/193-as sz. rendelete (2007/170-es sz. H. K.) megváltoztatja a 2006/850-es sz. rendeletének az F mellékletét a

2007 tavaszi mezőgazdasági munkákra irányított gázolaj-vásárlásra vonatkozó segélyeket.

5.2. A kis- és középvállalatok és szövetkezetek országos ügynökség elnökének a 2007/51-es és 54-es sz. rendeletei (2007/206-os sz. H. K.) módszertani normákat tartalmaznak a kereskedelmi társaságok számára az export és a fejlesztés szabályozására vonatkozóan.

5.3. A 2007/268-os sz. kormányhatározat (2007/233-as sz. H. K.) jóváhagyja a 2006/448-as sz. törvény alkalmazására vonatkozó módszertani normákat a fogyatékosok védelmére és támogatására.

7.1. Az országos magánnyugdíj felügyeletének a 2007/4-es sz. normája (2007/182-es sz. H. K.) tartalmazza a magánnyugdíjrendszer jóváhagyására vonatkozó szabályozást. A 2007/23-as sz. határozata jóváhagyja a 2007/5-ös sz. normáját, tartalmazván az alaptőke származását (2007/202-es sz. H. K.).

7.2. A munkaügyi, szociális szolidaritás és családjogi miniszternek a 2007/207-es sz. rendelete (2007/205-ös sz. H. K.) tartalmazza a 2000/19-es sz. törvény 160(6). cikkelyének alkalmazására vonatkozó szabályozást a munkakönyvek átadása területén.

8.1. A Román Nemzeti Bank 2007/6-os sz. körlevele (2007/186-os sz. H. K.) meghatározza: a készpénz banki forgalmára 0,3% kezelési költséget számítanak.

RMKT-hírek

A vállalkozói kompetencia kialakításának módszertana

Kolozsvár, 2007. február 16–18.

Csíkszereda, 2007. március 22–24.

2007. február 16–18. között Kolozsváron, március 22–24-én pedig Csíkszeredában került megrendezésre az Apáczai Közalapítvány támogatásával, az RMKT szervezésében a *Vállalkozói kompetencia kialakításának és fejlesztésének módszertana* témájú felnőttképzés. Megszervezésének célja a gazdasági kultúrára való nevelés elősegítése a középiskolákban, a gazdasági oktatók ismereteinek fejlesztése volt. Az ilyen és ehhez hasonló programok iránt tanúsított érdeklődés egyre nagyobb a gyakorlati oktatás hiánya miatt, középiskolai, illetve főiskolai szinten egyaránt. A háromnapos interaktív képzés folyamán a résztvevők nemcsak elméleti tudásukat gyarapíthatták, hanem megismerkedhettek olyan gyakorlati módszerekkel is, melyek elősegítik a vállalkozói kompetencia kialakítását középiskolai szinten. Meggyőződésünk, hogy ez a képzés hozzájárult a gazdasági szakoktatásban részt vevő tanárok fejlesztéséhez, mindezt bizonyítja az érdeklődés (összesen 36 résztvevő) és a pozitív visszajelzések. A képzés során a résztvevők nemcsak elméleti tudásukat frissíthették fel és bővíthették, hanem gyakorlatba is ültethették különböző modellek segítségével.

Amint a tanfolyam záró órájában tartott közös megbeszélés során is kiderült, a résztvevők elégedetten számoltak be újonnan szerzett ismereteikről. Mindez alapján levonhatjuk a következtetést, hogy a tanfolyam nagy sikernek örvendett, melynek megismétlésére a közeljövőben újra sor kerül. Megállapításaink szerint a képzés elérte célját, mely a magyar nyelvű gazdasági szakoktatás hatékonyabbá tétele, a szaktanárok ösztönzése, valamint a magyar gazdasági kultúra fejlesztése volt.

Támogassuk személyi jövedelemadónk 2%-ával a magyar civil szervezeteket!

Kb. 2,4 millió euró a magyar civil szervezeteknek 2007-ben

A 2003. évi 571. Adótörvénykönyvben leírt 2%-os rendelkezés alapján minden adófizető magánszemély átírányíthatja a 2005-ös évtől kezdve éves összjövedelem-adójának 2%-át egy civil szervezetnek. Ez egy olyan törvényes rendelkezés, mely lehetőséget biztosít minden állampolgárnak, hogy közvetlenül döntsön arról, mi történik az általa befizetett adó 2%-ával.

Több mint félmillió román állampolgár ajánlotta fel 2006-ban jövedelemadója 2%-át egy civil szervezet számára. Az Országos Adóügyi Hivatal (Agenția Națională de

Administrare Fiscală) adatai szerint a felajánlott összeg 2006-ban háromszorosára nőtt az előző évhez viszonyítva (1,3 millió euróról 3,9 millió euróra).

Továbbá jelentősen nőtt azoknak a személyeknek a száma, akik támogatni kívánták a civil szervezetek tevékenységét, ugyanis míg 2005-ben 145 ezren, 2006-ban már 568 ezren ajánlották fel adójuk 2%-át. A haszonélvező civil szervezetek száma is szinte megkétszereződött, 12 ezerről 23 ezerre.

Romániában jelen pillanatban 4,9 millió személyi fizetésadó-fizető van, aki rendelkezik azzal a joggal, hogy adója 2%-át egy civil szervezetnek átirányítsa. Ebből a magyar alkalmazottak aránya 6,6%, tehát 324 ezer fő. 2006-ban az átlagbér Romániában 1077 RON/hó volt.

Láthatjuk tehát, hogy ha minden adóköteles romániai magyar állampolgár él jogával, akkor a magyar civil szférát közel 8,119 millió RON (vagyis 2,388 millió euró) illetné meg 2007-ben, melyet az erdélyi magyar társadalom kulturális, szociális, gazdasági fejlődésére fordíthat.

Miért jó, hogy éljünk ezzel a jogunkkal? Nem kerül semmibe, esetleg tíz perc az űrlap kitöltése; hozzájárulhatunk a közpénz hatékony elköltéséhez, a magyar közösségi problémák megoldásához és a környezetünknek, annak a helységnek, közösségnek a fejlődéséhez, ahol lakunk; segíthetünk azokon a személyeken, akik rászorulnak, támogatva olyan szervezeteket, melyek velük foglalkoznak.

Mit kell tennie ahhoz, hogy rendelkezzen adója 2%-ával? Először is ki kell választania azt a civil szervezetet, melyet támogatni szeretne, a második lépés a szervezet adatainak a megszerzése, továbbá ki kell töltenie az adóbevallási űrlapot és el kell postáznia a Pénzügyhöz. Ennyire egyszerű, mégis ily módon nagymértékben hozzájárulhat a romániai magyar társadalom fejlesztéséhez.

Ne feledje! Ez az összeg nem adományozást jelent, hanem egy közvetlen döntési lehetőséget nyújt az állami költségvetés egy része felett, mely által minden egyes adóköteles személy átirányíthatja adója 2%-át egy civil szervezetnek.

Társaságunk adatai:

Megnevezés: Asociația Economiştilor Maghiari din România

Cím: 400440 Cluj Napoca, str. Aurel Suciu, nr. 12, jud. Cluj

Adószám: 6316895

Bankszámlaszám: RO79RNCB2200000088780001

Bank: BCR Cluj

Támogatását, mellyel Ön is hozzájárul a közigazdások közös céljainak eléréséhez, előre is köszönjük!

Zemba Orsolya
RMKT-ügyvezető igazgató

Rezumatul revistei

România pe drumul către euro

IMRE SZÉKELY

După începerea negocierilor de aderare au trecut 7 ani. Mai sunt tot atâți ani până la data în care probabil se va introduce moneda unică europeană și în România. În acest context România este la mijlocul procesului de adoptarea a monedei euro. În ultimii 7 ani – așa cum reiese și din această lucrare – s-a produs o dezvoltare economică semnificativă în condițiile îmbunătățirii indicatorilor de convergență nominală. În următorii șapte ani, în vederea alinierii economice, este nevoie în continuare de un ritm înalt de creștere economică. Această creștere însă trebuie să se realizeze în condițiile menținerii echilibrului relativ al bugetului general consolidat și scăderea în continuare a inflației (în special).

Chiar dacă în câțiva ani România ar satisface criteriile de convergență nominală și ar putea adopta moneda euro, acesta nu este de dorit pentru că ar putea crea tensiuni macroeconomice în procesul de reducere a decalajelor foarte mari din economia reală. În acest context este mai realist și mai fundamentat data înaintată de Banca Națională a României ca dată probabilă pentru adoptarea monedei euro în România: 2014.

Efectele politicii monetare asupra indicilor macroeconomice

HAJNAL CSERGÓ

Scopul lucrării mele a fost să studiez efectele politicii monetare, acestea fiind următoarele:

1. efectul ratei dobânzii asupra nivelului prețurilor și asupra diferitelor prețuri nominale,
2. legătura dintre investiții și rata dobânzilor din România,
3. analiza fluctuației nivelului prețurilor.

Politica monetară influențează stabilitatea prețurilor prin fluxul de bani iar direcția ei este dată de BNR.

Din data de 1 ianuarie 2007 România face parte din Uniunea Europeană, de aceea în partea finală a lucrării mele fac referiri și asupra condițiilor politicii monetare care trebuie îndeplinite.

Evaluarea actuală a funcționării zonei euro

TÜNDE PÉTER

Scopul lucrării mele este de a prezenta istoria introducerii monedei euro și efectul acestuia asupra funcționării economiei. Pe parcursul lucrării am prezentat introducerea monedei euro, ca monedă oficială, înșirând țările, care aparțin acestei zone, cum ar fi: Germania, Austria, Belgia, Finlanda, Franța, Grecia, Olanda, Marea Britanie, Luxemburg, Italia, Portugalia și Spania. Întrebarea la care am căutat un răspuns, este: Care sunt consecințele introducerii monedei în țările mai sus amintite?

Competitiv în imperiul științei

FERENC CSOMAFÁY

Asociația Economiștilor Maghiari din România a organizat în data de 8-10 februarie 2007 la Cluj-Napoca și în data de 22-24 martie 2007 la Miercurea Ciuc, cursul de perfecționare „Metodologia formării competenței antreprenoriale”. Temele abordate pe parcursul cursurilor au fost: comunicarea verbală și non-verbală, competența antreprenorială și cultura economică, managementul școlii, formarea asumării riscului, psihologia familiei și managementul de proiect. Participanții au fost profesori cu profil economic și socio-uman. Scopul cursului a fost formarea profesională a profesorilor, dezvoltarea competenței antreprenoriale și introducerea unor noi materii în programul școlar. Proiectul a fost finanțat de Fundația Publică Apáczai din Ungaria.

Contents

Romania on The Way Towards to Euro

IMRE SZÉKELY

It has passed seven years from the beginning of the joining negotiations. It is very probably that we still need the same time to the moment until the introduction of euro in Romania. In this context, Romania is at the middle of the road of adopting euro. In the last seven years it has taken a great economic development, while the nominal convergence criteria were improved. It is necessary to keep the same high rate of economic growth during the following seven years as well. This growth has to be realized in conditions of maintaining the relative equilibrium of the budget and continuing the disinflation process.

Even if Romania would satisfies in some years the nominal convergence criteria and could adopt the euro, this step it isn't recommended because it can produce macroeconomic tensions during the process of reducing real economy gap between Romania and the EU. In this context it is more realistic the date suggested by National Bank of Romania: 2014.

The Effects of The Monetary Policy in The Romanian Macroeconomic Indicators

HAJNAL CSERGÓ

My purpose with this paper was to study the following effects of the monetary policy:

1. the interest rate's influence on the price level respectively on different nominal prices,
2. the relation between investments and interest rates in Romania,
3. analysis of price level variation.

The monetary policy has an effect on price stability through money flux, its control being fulfilled by the Romanian National Bank.

Since 1 January 2007 Romania is part of the European Union, that's why the final part of my paper adverts also on the requirements which have to be complied by the country's monetary policy.

The Latest Functioning Evaluation of The Euro Area

TÜNDE PÉTER

The aim of my article was, to present the history of introducing euro and its effect on economy. The countries where euro is introduced as an official currency are the following: Germany, Austria, Belgium, Finland, France, Greece, Netherlands, Great Britain, Luxemburg, Italy, Portugal and Spain. The question to which I was looking for an answer was: Which are the consequences of introducing euro in the countries mentioned before?

Competitive in The Empire of Science

FERENC CSOMAFÁY

The Hungarian Economist's Society of Romania has organized on the 8-10th February 2007 in Cluj Napoca, and on the 22-24th March in Miercurea Ciuc the "The entrepreneur competence forming methodology" course. During the course the following themes were elaborated: verbal and nonverbal communication, entrepreneur competence and economical culture, school management, forming to assume the risk, family psychology and project management. The participants were professors with economy and socio-human profile. The objective of the program was to educate the professors, to develop the entrepreneur competence and to introduce new material in the school program. The project was financed by the Apaczai Foundation Hungary.

Cuprins

IMRE SZÉKELY

România pe drumul către euro 3

HAJNAL CSERGŐ

Efectele monetare asupra indicilor macroeconomice 15

TÜNDE PÉTER

Evaluarea actuală a funcționării zonei euro 24

FERENC CSOMAFÁY

Competitiv în imperiul științei 36

CSABA PÁSZTOR

Noutăți în legislația economică și financiară 48

Comunicări 50

Rezumatul revistei în limba română și engleză 52

Contents

IMRE SZÉKELY

Romania on The Way Towards to Euro 3

HAJNAL CSERGŐ

The Effects of The Monetary Policy in The Romanian
Macroeconomic Indicators 15

TÜNDE PÉTER

The Latest Functioning Evaluation of The Euro Area 24

FERENC CSOMAFÁY

Competitive in The Empire of Science 36

CSABA PÁSZTOR

Novelties of The Field of Economical and Financial Law 48

News 50

Contents of the Paper in Romanian and English 52
